

Oporezivanje dohotka od kapitala s osvrtom na oporezivanje kriptovaluta u Republici Hrvatskoj i državama članicama Europske Unije

Hajster, Marija Magdalena

Master's thesis / Diplomski rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Economics and Business / Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:148:901017>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-12**

Repository / Repozitorij:

[REPEFZG - Digital Repository - Faculty of Economics & Business Zagreb](#)

Sveučilište u Zagrebu

Ekonomski fakultet

Diplomski sveučilišni studij Poslovne ekonomije, smjer Računovodstvo i revizija

**OPOREZIVANJE DOHOTKA OD KAPITALA S OSVRTOM NA
OPOREZIVANJE KRIPTOVALUTA U REPUBLICI HRVATSKOJ I
DRŽAVAMA ČLANICAMA EUROPSKE UNIJE**

**CAPITAL INCOME TAXATION WITH OVERVIEW OF
CRYPTOCURRENCIES TAXATION IN THE REPUBLIC OF
CROATIA AND EUROPEAN UNION MEMBER STATES**

Diplomski rad

Marija Magdalena Hajster, 0067480787

Mentor: Prof. dr. sc. Ivana Dražić Lutilsky

Zagreb, rujan 2019.

MARIJA MAGDALENA KAJSTER

Ime i prezime studenta/ice

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je DIPLOMSKI RAD
(vrsta rada)

isključivo rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu, a što pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da nijedan dio rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz necitiranog rada, te da nijedan dio rada ne krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za bilo koji drugi rad u bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

Student/ica:

U Zagrebu, 24.9.2019.

(potpis)

Sadržaj

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI	2
SAŽETAK.....	4
ABSTRACT	5
1. Uvod	6
1.1. Predmet i ciljevi rada	6
1.2. Izvori podataka i metoda prikupljanja	6
1.3. Sadržaj i struktura rada	7
2. Temeljni pojmovi oporezivanja dohotka od kapitala	8
2.1. Porez na dohodak od kapitala, porezni obveznik, porezna osnovica, porezna stopa.....	8
2.1.1. Porez na dohodak od kapitala	8
2.1.2. Porezni obveznik i porezna osnovica.....	8
2.1.3. Porezna stopa	10
2.2. Prirez porezu na dohodak	13
3. Temeljni pojmovi kriptovaluta	14
3.1. Povijesni razvoj novca i kriptovaluta i vrste kriptovaluta.....	14
3.1.1. Povijesni razvoj novca	14
3.1.2. Elektronički novac.....	15
3.1.3. Virtualni novac.....	18
3.1.3. Razvoj i temeljni pojmovi kriptovaluta	20
3.2. Računovodstveno procesiranje kriptovaluta u Hrvatskoj	25
4. Oporezivanje kriptovaluta u Republici Hrvatskoj	35
4.1. Oporezivanje neizravnim porezima.....	35
4.2. Oporezivanje izravnim porezima	36
4.2.1. Oporezivanje kapitalnih dobitaka od prodaje kriptovaluta.....	36
4.2.2. Oporezivanje primitka nastalog „rudarenjem“ kriptovaluta.....	41
5. Oporezivanje kriptovaluta u Europskoj Uniji i usporedba s Republikom Hrvatskom.....	42
5.1. Računovodstveno određenje kriptovalute u Europskoj uniji i izvan nje	42
5.2. Usporedba oporezivanja neizravnim porezom	44
5.3. Usporedba oporezivanja izravnim porezom	48
6. Zaključak	52
Popis literature:.....	54
Knjige i članci	54
Internet izvori	55
Popis tablica	56
ŽIVOTOPIS.....	57

SAŽETAK

U današnje vrijeme, osim već dobro poznatih oblika financijske imovine poput obveznica i dionica, pojavljuju se i kriptovalute koje bi većina ljudi bez detaljnog proučavanja svrstala pod financijsku imovinu te se često uspoređuje sa financijskom imovinom. Zadnjih par godina bilježi se rast u trgovanju kriptovalutama, posebice bitcoina. Kriptovalute su još uvijek nedovoljno istražena i nedefinirana tema, posebice u Republici Hrvatskoj. S obzirom na to da su kriptovalute širok pojam te postoje razne tendencije njihove svrhe (osim ulagačke svrhe, postoje i ideje da kriptovalute zamijene novac kao takav), njihov porezni tretman je kompleksan i neistražen.

Porez na kapitalni dohodak je zasad preferirani način oporezivanja dohotka od kriptovaluta prema mišljenju Porezne uprave. Naravno, za obveznike poreza na dobit, dobit od transakcija kriptovalutama oporezivat će se porezom na dobit u sklopu ukupnih prihoda. Osim kriptovalute, porezom na kapitalni dohodak standardno se oporezuje dohodak na temelju financijske imovine, poput dohotka od kamata, dividendi, udjela u dobiti i slično. Prvi dio ovog rada će se baviti porezom na kapitalni dohodak kako bi se stvorio uvod za slijedeće poglavlje u kojem se pojašnjava na koji način se oporezuju dobiti od kriptovaluta porezom na kapitalni dohodak. Također, za svrhe shvaćanja principa oporezivanja kriptovaluta, jedno poglavlje se bavi i računovodstvenim procesiranjem kriptovaluta.

Kako je u drugim državama članicama EU i trećim zemljama zbog općenite bolje ekonomske razvijenosti (veći dohodak, organiziranost tržišta kapitala i slično) trgovanje kriptovalutama raširenije nego u RH, detaljnije je definiran način oporezivanja dohotka od kriptovaluta. Zbog toga će se nakon analize oporezivanja kriptovaluta u odabranim državama članicama napraviti usporedba s oporezivanjem i klasifikacijom u Republici Hrvatskoj.

ABSTRACT

Nowadays, other than well-known forms of financial assets like bonds and shares, we also encounter cryptocurrencies. Due to their form and use, most people would categorise them as financial asset. In the last few years, there is a significant rise in cryptocurrency trade, in particular, bitcoin. Cryptocurrencies are still a under- researched and undefined topic, especially in the Republic of Croatia. Considering the fact that the term of cryptocurrencies includes lots of their forms and there are different aspirations of their use (other than investment, there is an idea of cryptocurrencies replacing real money), the tax treatment of the respective cryptocurrencies is complex and still under-researched.

With respect to the Croatian Tax Authorities' official opinion, cryptocurrencies' income should be subject to capital income tax. Of course, for the entities subject to corporate income tax, cryptocurrencies' income will be subject to the corporate income tax as part of total revenue. Other than cryptocurrencies income, dividends, interest income and share in profits is also subject to capital income tax. First part of this master thesis deals with capital income tax in order to create a base for better understanding of cryptocurrencies' income taxation. With respect to better understanding of cryptocurrencies' income taxation, one chapter of this thesis covers the theme of processing cryptocurrencies from the accounting perspective (i.e. posting of cryptocurrencies).

Due to the fact that European Union member states and some other third countries have a more developed financial market and economy in general (bigger income, developed capital market etc.), there is also increased cryptocurrencies trade in comparison to the Republic of Croatia. With respect to that, legislation and taxation system is more detailed and developed. Considering all mentioned above, after analysis of cryptocurrencies' income taxation, a comparison of taxation in the Republic of Croatia and selected European Union member states and some other third countries will be made in this thesis.

1. Uvod

1.1. Predmet i ciljevi rada

Predmet ovog diplomskog rada je analiza oporezivanja dohotka od kapitala, kao i oporezivanje dohotka od transakcija kriptovalutama u Republici Hrvatskoj i odabranim državama članicama Europske Unije. Analizom oporezivanja dohotka od kapitala pobliže će se prikazati način i opseg oporezivanja različitih vrsta dohotka od kapitala. Definirat će se pojam kriptovalute kao i vrste kriptovaluta te na koji način se kroz njih ostvaruje zarada. Pomoću izdanih mišljenja Porezne uprave Republike Hrvatske objasnit će se porezni tretman dohotka od transakcija kriptovalutama. Zaključno, usporedit će se porezni tretman kriptovaluta u Republici Hrvatskoj i odabranim državama članicama Europske unije i trećih zemalja.

Cilj ovog rada je donijeti zaključak o oporezivanju dohotka od kapitala i oporezivanju dohotka od transakcija kriptovalutama. Jedan od ciljeva ovog rada je objasniti porez na kapitalni dohodak, kao i postupak obračuna istog. Također, cilj ovog rada je istražiti porezni tretman dohotka od kriptovaluta i povezati ga s oporezivanjem kapitalnog dohotka, sukladno izdanim mišljenjima Porezne uprave Republike Hrvatske. S obzirom da su tržišta kriptovaluta razvijenija u odabranim zemljama članicama Europske Unije i trećih zemalja, cilj rada je i usporediti porezni tretman indirektnog i direktnog oporezivanja u tim zemljama sa poreznim tretmanom kriptovaluta u Republici Hrvatskoj. Kako bi razumijevanje rada bilo lakše, jedno poglavlje bavi se temom kriptovaluta, njihovom svrhom, nastankom i podjelom.

1.2. Izvori podataka i metoda prikupljanja

U ovome je radu primijenjena metoda istraživanja znanstvene i stručne literature, zakona Republike Hrvatske, kao i internetskih stranica. Za pisanje rada pretežito je korištena metoda

analize, s naglaskom na analizu prema predmetu i cilju analize. Kod proučavanja zakona, pravilnika i propisa Republike Hrvatske i odabranih država članica Europske Unije korištena je komparativna analiza pomoću koje su se uspoređivali porezni tretmani dohotka od transakcija kriptovalutama u različitim zemljama.

1.3. Sadržaj i struktura rada

Rad se sastoji od 5 poglavlja koja se bave oporezivanjem kapitalnog dohotka te oporezivanjem dohotka ili dobiti vezano uz transakcije kriptovalutama te od posljednjeg, šestog poglavlja koje je zaključak.

U radu su se prvo obradili temeljni pojmovi i obračun vezani uz oporezivanje kapitalnog dohotka uključujući pojmove poreznog obveznika, porezne osnovice te prireza porezu na dohodak koji se plaća na porez na kapitalni dohodak. Također obrađen je i praktični dio obračuna uz upute o obračunavanju i evidencijama koje je potrebno podnijeti poreznoj upravi.

U slijedećem poglavlju obrađeni su osnovni pojmovi kriptovaluta za čije se lakše razumijevanje sažeto obradila povijest novca, kao i pojmovi vezani uz elektronički novac i virtualni novac kako bi se naglasila razlika između istih koja je bitna za klasifikaciju kriptovaluta kao virtualnog, a ne elektroničkog novca. Također uz temeljne pojmove, obrađeno je i računovodstveno procesiranje kriptovaluta čije je razumijevanje neizbježno za razumijevanje poreznog tretmana istih.

Upravo porezni tretman tema je slijedeća dva poglavlja u kojim se kroz podjelu na direktne i indirektne poreze obrađuje porezni tretman svih transakcija vezanih uz kriptovalute u Republici Hrvatskoj, Europskoj Uniji i sa kratkim osvrtima na oporezivanje i računovodstveni tretman u trećim zemljama vodećima na tržištima kriptovaluta.

U zaključku je iznesen zaključak autora vezano za porezni i računovodstveni tretman kao i regulatorne potrebe tržišta kriptovaluta.

2. Temeljni pojmovi oporezivanja dohotka od kapitala

2.1. Porez na dohodak od kapitala, porezni obveznik, porezna osnovica, porezna stopa

2.1.1. Porez na dohodak od kapitala

Porezom na dohodak od kapitala oporezuju se primici po osnovi kamata, izuzimanja imovine i korištenja usluga na teret dobiti tekućeg razdoblja, kapitalni dobiti, udjeli u dobiti ostvareni dodjelom ili opcijском kupnjom vlastitih dionica, dividende i udjeli u dobiti na temelju udjela u kapitalu, a koji su ostvareni u poreznom razdoblju. Izdaci se pri utvrđivanju dohotka od kapitala ne priznaju, osim u slučaju da nije drugačije uređeno Zakonom o dohotku. Osim poreza na kapitalni dohodak, navedeni primici podložni su prirezu na porez na dohodak.¹

2.1.2. Porezni obveznik i porezna osnovica

Kamatama se prema Zakonu o porezu na dohodak smatraju primici od tražbina svake vrste, osobito primici od kamata na kunsku i deviznu štednju, primici od kamata po vrijednosnim papirima, primici od kamata po osnovi danih zajmova i primici ostvareni na temelju podjele prihoda investicijskog fonda ako se ne oporezuju kao udjeli u dobiti. Porezom na kapitalni dohodak ne oporezuju se zatezne kamate, kamate naplaćene po sudskim rješenjima, kamate na pozitivno stanje na bankovnom računu, primici od kamata ostvareni ulaganjem u obveznice te primici po osnovi prinosa na životno osiguranje s obilježjem štednje.² Dohodak od kapitala po osnovi kapitalnih dobitaka prema Zakonu o porezu na dohodak predstavlja razlika između ugovorene prodajne cijene i primitka utvrđenog prema tržišnoj vrijednosti financijske imovine koja se otuđuje i nabavne vrijednosti. Primicima se smatraju primici od otuđenja financijskih instrumenata i strukturiranih proizvoda poput prenosivih vrijednosnih papira, instrumenata tržišta novca, izvedenica, jedinica u subjektima za zajednička ulaganja kao i razmjerni dijelovi

¹ Narodne novine (2017) Zakon o porezu na dohodak. Zagreb: Narodne novine d.d., br. 115716, čl. 64.
Dostupno na:

<https://zakon.hr/z/85/Zakon-o-porezu-na-dohodak>.

² Narodne novine (2017) Zakon o porezu na dohodak. Zagreb: Narodne novine d.d., br. 115716, čl. 65.
Dostupno na:

<https://zakon.hr/z/85/Zakon-o-porezu-na-dohodak>.

likvidacijske mase.³ Pored dohotka od kapitalnih dobitaka, oporezuju se i primici u naravi po osnovi udjela u dobiti članova uprave trgovačkih društava koje ostvaruju dodjelom ili opcijском kupnjom vlastitih dionica⁴ te dohodci od kapitala po osnovi dividenda i udjela u dobiti.⁵

Porezni obveznici najčešće su fizičke osobe koje su stjecatelji primitka. Radi se o dohotku od kamata, dividendi, dohotku po osnovi dodjele vlastitih dionica i opcijske kupnje vlastitih dionica (osoba član uprave) te dohotku po osnovi otuđenja udjela u kapitalu. Kod dohotka od kapitala po osnovi otuđenja financijske imovine, porezni obveznik je osoba otuđitelj financijske imovine, dok je kod dohotka od izuzimanja po osnovi isplate predujma dividende ili udjela u dobiti porezni obveznik fizička osoba dioničar, član trgovačkog društva ili fizička osoba čija se samostalna djelatnost oporezuje porezom na dobit. Kod dohotka po osnovi izuzimanja imovine i korištenja usluga na teret dobiti tekućeg razdoblja za privatne potrebe, porezni obveznik je stjecatelj primitka koji je član trgovačkog društva, dioničar ili s njima povezana osoba, te obrtnici i fizičke osobe koje obavljaju djelatnost slobodnog zanimanja ili poljoprivrede i šumarstvom, a ta djelatnost se oporezuje porezom na dobit.⁶

Poreznu osnovicu predstavljaju primici dohotka od kapitala uz par specifičnosti. Primjerice, kamate koje su obračunate do 31. prosinca 2014. godine se ne oporezuju, bez obzira kada se isplaćuju ili kada će biti pripisane. Što se tiče isplate udjela u dobiti i dividenda, porez na dohodak ne plaća se ukoliko se isplaćuju iz dobiti ostvarene do 29. veljače 2012. godine, osim onih koji su ostvareni u razdoblju od 1. siječnja 2001. do 31. prosinca 2004. godine. Dohodak od kapitala se ne utvrđuje ukoliko se radi o fizičkim osobama koje su stekle dionice putem Fonda za privatizaciju u procesu pretvorbe ili privatizacije, a koje su bili radnici uprave društva ili Vlade Republike Hrvatske. Nadalje, na dionice koje su prodane radnicima tog društva bez posredovanja uređenih financijskih tržišta te ukoliko se radi o fizičkoj osobi koja je u radnom

³ Narodne novine (2017) Zakon o porezu na dohodak. Zagreb: Narodne novine d.d., br. 115716, čl. 67.

Dostupno na:

<https://zakon.hr/z/85/Zakon-o-porezu-na-dohodak>.

⁴ Narodne novine (2017) Zakon o porezu na dohodak. Zagreb: Narodne novine d.d., br. 115716, čl. 68.

Dostupno na:

<https://zakon.hr/z/85/Zakon-o-porezu-na-dohodak>.

⁵ Narodne novine (2017) Zakon o porezu na dohodak. Zagreb: Narodne novine d.d., br. 115716, čl. 69.

Dostupno na:

<https://zakon.hr/z/85/Zakon-o-porezu-na-dohodak>.

⁶ Porezna uprava (2015) „Oporezivanje dohotka od kapitala“, 2015, 10. izd. Zagreb, str. 5.

odnosu kod društva isplatitelja dividende, također se ne utvrđuje dohodak od kapitala.⁷ Dakako, postavlja se pitanje etičnosti ovog pravila, posebice u slučaju kad se radi o dionicama koje su stekli zaposlenici Vlade republike Hrvatske, te je nejasan motiv kojim se vodila zakonodavna vlast pri donošenju ove odluke. Osim navedenog, problematičnim bi se moglo smatrati i utvrđivanje kapitalnog dohotka po osnovi opcijske kupnje vlastitih dionica. Ukoliko je opcijska kupnja vlastitih dionica povoljna za radnika, razlika od tržišne cijene smatra se primitkom u naravi te se od tog primitka utvrđuje dohodak od nesamostalnog rada, koji se onda tako i oporezuje. S druge strane, ukoliko opcijsku kupnju vlastitih dionica obavi član uprave društva, utvrđuje se dohodak od kapitala u slučaju da je tržišna vrijednost dionica viša od cijene u opcijском ugovoru.⁸ S obzirom na kompleksnost u smislu iznimaka kod utvrđivanja primitaka od kapitalnog dohotka, odnosno, utvrđivanja porezne osnovice za porez na kapitalni dohodak, zaključuje se da postoji mogućnost optimizacije, ali i malverzacije kod plaćanja poreza na kapitalni dohodak. U slučaju da dohodak od kapitala nije utvrđen ili nije prijavljen po tržišnoj cijeni, Porezna uprava utvrđuje dohodak po tržišnoj cijeni, a predmet oporezivanja je kapitalni dohodak ostvaren unutar 3 godine, a utvrđuje se na osnovi financijske imovine koja je stečena od 2016. godine pa nadalje.⁹ Za pravne osobe predviđene su kazne od 10.000,00 do 50.000,00 kuna te od 2.000,00 do 20.000,00 kuna za fizičke osobe ukoliko ne uplate ili plate manji porez na dohodak od kapitala.¹⁰

2.1.3. Porezna stopa

Za oporezivanje dohotka od kapitala koriste se tri različite porezne stope : 12% , 24% ili 36%, ovisno o predmetu oporezivanja.

Porez na dohodak od kapitala po osnovi kamata iz članka 65. Zakona o porezu na dohodak, obustavljaju i uplaćuju isplatitelji istodobno s isplatom ili pripisom primitka kao porez po odbitku, po stopi od 12%. Po stopi od 12% plaća se i porez na dohodak od kapitala po osnovi primitaka od dividendi ili udjela u dobiti na temelju udjela u kapitalu iz članka 69. Zakona o

⁷ Porezna uprava (2015) „Oporezivanje dohotka od kapitala“, 2015, 10. izd. Zagreb, str.6.-8.

⁸ Porezna uprava (2015) „Oporezivanje dohotka od kapitala“, 2015, 10. izd. Zagreb, str.10.-11.

⁹ Porezna uprava (2015) „Oporezivanje dohotka od kapitala“, 2015, 10. izd. Zagreb, str.13.

¹⁰ Narodne novine (2017) Zakon o porezu na dohodak. Zagreb: Narodne novine d.d., br. 115716, čl. 92.

Dostupno na: <https://zakon.hr/z/85/Zakon-o-porezu-na-dohodak>.

porezu na dohodak. Porezni obveznik – imatelj financijske imovine obvezan je porez na dohodak od kapitala po osnovi kapitalnih dobitaka , osim kapitalnih dobitaka po osnovi otuđenja udjela u kapitalu trgovačkog društva koji nisu prenosivi na tržištu kapitala u skladu s posebnim propisom, obračunati, obustaviti i uplatiti do posljednjeg dana mjeseca veljače tekuće godine za sve kapitalne dobitke ostvarene u prethodnoj godini umanjene za ostvarene kapitalne gubitke po stopi od 12%. Potonji porezni obveznik obvezan je voditi evidenciju istovrsne financijske imovine po metodi uzastopnih cijena (FIFO) te je evidenciju moguće voditi u valuti u kojoj je obavljeno stjecanje financijske imovine, ukoliko se radi o stjecanju na inozemnom tržištu. Iznimno za ovu vrstu financijske imovine, utvrđivanje dohotka od kapitala te obračun poreza na dohodak od kapitala i izvješćivanje o istom može u ime i za račun poreznog obveznika – imatelja financijske imovine preuzeti investicijsko društvo i kreditna institucija koja obavlja investicijske usluge, aktivnosti i pomoćne usluge kako je određeno zakonom koji uređuje poslovanje na tržištu kapitala, subjekt za zajednička ulaganja, društvo za upravljanje, osoba koje temeljem ugovornog odnosa upravljaju financijskom imovinom poreznog obveznika, financijska organizacija ili institucionalni investitor, odnosno financijski posrednik. Također, Središnje klirinško depozitarno društvo d.d. u ime i za račun imatelja financijske imovine, može voditi evidenciju, utvrđivati dohodak od kapitala te obračunavati porez na dohodak od kapitala i o istom izvješćuje Poreznu upravu za cjelokupnu financijsku imovinu. Imatelj financijske imovine koji se odluči na opciju da mu evidenciju i obračun poreza na dohodak od kapitala vodi Središnje klirinško depozitarno društvo d.d., dužan je istome dostaviti sve potrebne informacije za vođenje evidencije i obračun poreza na kapitalni dohodak. Porezni obveznik je u ovom slučaju dužan uplatiti porez po dohotku od kapitala kao i dostaviti svu potrebnu dokumentaciju Poreznoj upravi do kraja veljače u tekućoj godini.¹¹

Porez na dohodak od kapitala po osnovi izuzimanja imovine i korištenja usluga iz članka 66. Zakona o porezu na dohodak obračunavaju, obustavljaju i uplaćuju isplatitelji istodobno s isplatom primitka, kao porez po odbitku, po stopi od 36%. Ovaj porez obveznik je dužan platiti do predaje prijave poreza na dobit, odnosno najkasnije 4 mjeseca nakon završetka financijske godine.¹²

¹¹ RRIF (2019) Stručne informacije 24. siječnja 2019. Zagreb :RRIF, 5.2019.

¹² RRIF (2019) Stručne informacije 24. siječnja 2019. Zagreb :RRIF, 5.2019.

Porez na dohodak od kapitala po osnovi dodjele ili opcijske kupnje vlastitih dionica iz članka 68. Zakona o porezu na dohodak plaća se po odbitku, po stopi od 24%.¹³

Na obračunati porez, porezni obveznik dužan je uplatiti i prirez porezu na dohodak ukoliko ima sjedište u mjestu u kojem postoji obveza uplaćivanja prireza. Osnovica za obračun poreza je ukupna svota koja se isplaćuje bez priznavanja troškova (osim iznimaka). Porezni obveznik dužan je o isplaćenim primicima po osnovi koji se utvrđuje dohodak od kapitala i obustavljenom i uplaćenom porezu na dohodak dostavljati Poreznoj upravi izvješća u propisanom roku na propisanom obrascu, osim ako je ovim Zakonom drukčije uređeno. Propisani obrazac za dostavu Poreznoj upravi je JOPPD obrazac.¹⁴

Tablica 1: Primjer obračuna poreza na dohodak od kapitala (prireza 18%)

Red. br	Opis	Dividende, udjeli u dobiti, kamate (stopa 12%)	Udjeli u dobiti putem dodjele ili opcijske kupnje vlastitih dionica (stopa 24%)	Izuzimanje imovine i korištene usluga na teret dobiti tekućeg razdoblja (stopa 36%)
1.	Neto svota primitka	10.000	10.000	10.000
2.	Koeficijent za preračunavanje neto svote u bruto svotu	1,164958061	1,395089285	1,738525730
3.	Bruto svota primitka (red. Br 1 x red. Br 2)	11.649,58	13.950,89	17.385,26
4.	Porez	1.397,95	3.348,21	6.258,69
5.	Prirez 18%	251,63	602,68	1.126,56
6.	Ukupno porez i prirez (red. Br 4+5)	1.649,58	3.950,89	7.385,25
7.	Neto svota primitka (red. Br 3-6)	10.000,00	10.000,00	10.000,00

Izvor: RRIF (2019) Stručne informacije 24. siječnja 2019. Zagreb :RRIF, 5.2019

¹³ Narodne novine (2017) Zakon o porezu na dohodak. Zagreb: Narodne novine d.d., br. 115716, čl. 70. Dostupno na: <https://zakon.hr/z/85/Zakon-o-porezu-na-dohodak>.

¹⁴ RRIF (2019) Stručne informacije 24. siječnja 2019. Zagreb :RRIF, 5.2019.

Koeficijent iz gornje tablice računa se prema slijedećoj formuli:

Formula 1: Koeficijent za preračunavanje neto svote u bruto svotu

K=	$\frac{p \times kpr}{100 - p \times kpr}$	+1
----	---	----

K= koeficijent za preračunavanje neto svote u bruto svotu

p= porezna stopa

kpr= koeficijent prireza (pr: 100+1)

Izvor: RRIF (2019) *Stručne informacije 24. siječnja 2019. Zagreb :RRIF, 5.2019*

2.2. Prirez porezu na dohodak

Porez na dohodak spomenut u prethodnom poglavlju uvećava se za prirez porezu na dohodak koji uvedu jedinice lokalne samouprave prema posebnim zakonima. Stope prireza porezu na dohodak kreću se od 0% do 18% u Republici Hrvatskoj.

Očekivano, najvišu stopu od 18% prireza porezu na dohodak primjenjuje Grad Zagreb. Suprotno očekivanjima, stopu od 0% prireza porezu na dohodak ne primjenjuju isključivo siromašnija područja, već je tokom 2019. prisutan trend snižavanja ili potpunog ukidanja prireza porezu na dohodak u razvijenijim općinama i gradovima. Primjer tome je Sveta Nedjelja koja je od 1.1.2019. ukinula obvezu plaćanja prireza porezu na dohodak kako bi potaknula razvoj poduzetništva, ali i u svrhu pronatalitetne i anti-emigracijske politike. S obzirom da se manja mjesta, poput Svete Nedjelje oslanjaju većinom na razvoj malog i srednjeg poduzetništva, razumljivo je kako je poduzetnicima koji su vlasnici manjih i srednji poduzeća te im je cilj daljnji rast i razvoj te stremljenje ka tome da jednog dana postanu veliki poduzetnici, razumljivo je kako ukidanje prireza utječe na smanjenje troškova, a samim time i rast investicija.¹⁵

Osnovicu poreza na dohodak čini iznos obračunatog poreza na dohodak.

¹⁵ Dario Zurovec (2018), Intervju : „Sveta Nedjelja ukinula prirez“. U: Obrtnički list, prosinac 2018. Dostupno na: <http://www.okz.hr/novosti/sveta-nedelja-ukinula-prirez>.

3. Temeljni pojmovi kriptovaluta

3.1. Povijesni razvoj novca i kriptovaluta i vrste kriptovaluta

3.1.1. Povijesni razvoj novca

Za bolje razumijevanje kriptovaluta i njihovog razvoja, najbolje je krenuti od samih početaka razvoja novca.

Prema Općoj enciklopediji Leksikografskog zavoda, novac je specifična roba, koju je razvoj robne proizvodnje i razmjene izdvojio kao opći ekvivalent vrijednosti.

Dr. Anton Bauer, hrvatski muzeolog i kolekcionar, ističe kako je Novac u prvom redu platežno sredstvo za razmjenu dobara, te povijesni i gospodarski dokument vremena, ali istodobno i važan datirani umjetnički i kulturni spomenik. Naglašava i da je novac ujedno dokument pisma i jezika.¹⁶

Inicijalna trgovina započela je razmjenom, jer valute, odnosno novac još nisu postojale. Ljudi bi mijenjali razne vrste robe u količinama koje su smatrali prikladnim i približno jednake vrijednosti. Upravo nemogućnost mjerenja točne vrijednosti prilikom razmjene jedan je od glavnih razloga za nastanak novca. Bez uporabe novca, vrlo se često događalo kako bi jedna ili obje strane smatrale kako nisu dobile fer vrijednost svoje robe prilikom razmjene. Pojava novca omogućila je mjerenje vrijednosti pojedine robe, a samim time i jednostavniju i fer trgovinu.¹⁷

S razvojem trgovine jača potreba za novčanim oblikom vrijednosti, te nastaje novac koji u početku ima oblik grumena, šipke ili predmeta od zlata i srebra. Takav novac morao se uvijek iznova vagati da bi se ustanovila njegova težina, odnosno vrijednost.

S razvojem društvenih zajednica i sve većom potrebom za jednostavnijim prometom novca, pojavljuju se novčane vrste nastale na temelju definiranja vrijednosnih odnosa među metalima. S vremenom su utvrđena i pravila o težini i kvaliteti novca, uključujući ono da

¹⁶ HNB: „Prvi novac - Povijest hrvatskog novca“, Dostupno na: <http://old.hnb.hr/novcan/povijest/h-nastavak-1.htm> (20. kolovoza 2019.).

¹⁷ Nikolić N., Pečarić M. (2007.) Osnove monetarne ekonomije, Naklada Protuđer, Split.

nominalna vrijednost novca mora biti istovjetna s vrijednošću stvarnog sadržaja novca. Kasnije se od tog pravila odustalo.¹⁸

Prvi novac nastaje u 7. stoljeću pr. Krista u državi Lidiji u Maloj Aziji. Taj je novac izrađivan je od elektruma - prirodne slitine zlata i srebra. Osim elektruma, u izradi novca koristilo se zlato, srebro, bakar, bronca, mjed.

Pronađeni grčki i rimski novac pokazuje vještinu antičkih obrtnika u postizanju visokog stupnja finoće metala - neke su kovanice prava mala remek-djela. Na otoku Pagu pojavio se 1778. godine prvi hrvatski papirni novac - paški asignat. Naime, dotad je grad Pag svojim službenicima, činovnicima i liječnicima plaćao u soli. Po uvođenju asignata, količina soli bi se preračunavala u odgovarajuću protuvrijednost u lirama, na koju je izdana potvrda s upisanom svotom. Svaki asignat je imao upisanu svotu i datum izdavanja.¹⁹

3.1.2. Elektronički novac

Sa razvojem tehnologije i kulture dolazi do razvoja elektroničkog bankarstva, poslovanja, plaćanja te posljedično tome i do razvoja elektroničkog novca. Prednost elektroničkog bankarstva je široka dostupnost i jednostavnost korištenja, te je rastući trend posebice među mlađom populacijom.

Novčane transakcije putem interneta jeftinije su od odlaska do kreditne institucije. Međutim, upotrebom platne kartice u elektroničkom plaćanju obrada kartice se naplaćuje trgovcima i stoga takav način trgovine nije povoljan za trgovce niti za potencijalne kupce koji također pri kupnji posredničkoj kreditnoj instituciji plaćaju određenu naknadu. Da bi se izbjegao taj dodatan trošak, osmišljen je elektronički novac. Elektronički novac u Republici Hrvatskoj uređen je Zakonom o elektroničkom novcu.²⁰

Elektroničko plaćanje je poseban dio elektroničke trgovine, a podrazumijeva obavljanje financijske transakcije uz razmjenu podataka elektroničkim putem. Osim plaćanja elektroničkim novcem, u elektroničko plaćanje ulaze sva plaćanja platnim karticama,

¹⁸ HNB: „Prvi novac - Povijest hrvatskog novca“, Dostupno na: <http://old.hnb.hr/novcan/povijest/h-nastavak-1.htm> (20. kolovoza 2019.).

¹⁹ HNB: „Prvi novac - Povijest hrvatskog novca“, Dostupno na: <http://old.hnb.hr/novcan/povijest/h-nastavak-1.htm> (20. kolovoza 2019.).

²⁰ HNB (2015.) : „E-novac“, Dostupno na: <http://old.hnb.hr/novcan/povijest/h-nastavak-1.htm> (20. kolovoza 2019.).

internetsko bankarstvo, m-banking, plaćanje parkinga putem mobitela kao i plaćanje usluge prijevoza tramvajem putem ZET-ove kartice.

Sustavi elektroničkog plaćanja:²¹

- Notacijski sustavi - potrebno je imati otvoren račun u kreditnoj instituciji. Koristeći se jednim od oblika bezgotovinskog plaćanja, predajete elektronički nalog za prebacivanje novca sa svog računa na račun trgovca, a nalog se može zadati preko kreditne ili debitne platne kartice. Kod ovih sustava transakcija je izravno ili neizravno vezana uz vrijednost pohranjenu negdje drugdje;
- Simbolički sustavi - omogućuju plaćanja elektroničkim novcem;
- Centralizirani sustavi - zasnivaju se na plaćanju unaprijed, a svi klijenti su vezani uz jedno sjedište (poslužitelja) preko kojeg idu sve transakcije i koji nadzire i upravlja transakcijama (primjeri komercijalnih centraliziranih sustava su PayPal i WebMoney);
- Decentralizirani sustavi - nema nadzora, kontrole i podrške s jednog mjesta (poslužitelja) - ovakvi sustavi su, primjerice, uspostavljeni za "virtualne" valute među kojima je najpoznatiji BitCoin. Bitno je istaknuti da iako virtualne valute služe za elektroničko plaćanje, one se ne mogu smatrati elektroničkim novcem.

Elektronički novac (elektronička gotovina, e-novac, digitalna valuta, digitalni novac ili digitalna gotovina) je digitalna zamjena za gotovinu u elektroničkim plaćanjima (na internetu). Tako u novije vrijeme novac sve više postaje informacija spremljena na mikroprocesoru (hardverski) ili u bazi podataka (softverski) koja sadržava informacije o stanju računa, osobne informacije, PIN, informacije o provedenim transakcijama i sl. Razvoj elektroničkog novca potaknut je globalnim širenjem interneta i željom za što efikasnijim i jeftinijim provođenjem transakcija u elektroničkim plaćanjima. Pritom je potrebno istaknuti da razvoj interneta kao globalne informacijske mreže i medija kojim će se obavljati najveći dio transakcija samo dodatno stavlja naglasak na sigurnost i pouzdanost.²²

Prema Zakonu o elektroničkom novcu, "elektronički novac" jest elektronički, uključujući i magnetski, pohranjena novčana vrijednost koja je izdana nakon primitka novčanih sredstava

²¹ HNB (2015.) : „E-novac“, Dostupno na: <http://old.hnb.hr/novcan/povijest/h-nastavak-1.htm> (20. kolovoza 2019.).

²² HNB (2015.) : „E-novac“, Dostupno na: <http://old.hnb.hr/novcan/povijest/h-nastavak-1.htm> (20. kolovoza 2019.).

u svrhu izvršavanja platnih transakcija u smislu zakona kojim se uređuje platni promet i koju prihvaća fizička ili pravna osoba koja nije izdavatelj tog elektroničkog novca, a koja čini novčano potraživanje prema izdavatelju.²³

Izdavatelji elektroničkog novca u Republici Hrvatskoj mogu biti:²⁴

1. kreditna institucija:

- a) kreditna institucija osnovana u Republici Hrvatskoj;
- b) kreditna institucija osnovana u drugoj državi članici EU sukladno određenim uredbama EU kao i podružnica takve kreditne institucije koja je osnovana u Republici Hrvatskoj;
- c) kreditna institucija iz treće države preko svoje podružnice osnovane u Republici Hrvatskoj.

2. institucija za elektronički novac,

- a) institucija za elektronički novac osnovana u Republici Hrvatskoj;
- b) institucija za elektronički novac osnovana u drugoj državi članici, uključujući njezinu podružnicu kad je ta podružnica osnovana u Republici Hrvatskoj;
- c) institucija za elektronički novac iz treće države preko svoje podružnice osnovane u Republici Hrvatskoj.

3. mala institucija za elektronički novac osnovana u Republici Hrvatskoj;

4. Hrvatska narodna banka kada ne djeluje u svojstvu monetarne vlasti ili druge javne vlasti;

5. Republika Hrvatska i jedinica lokalne ili područne (regionalne) samouprave kada djeluje u svojstvu javne vlasti;

6. Europska središnja banka i središnje banke drugih država članica kada ne djeluju u svojstvu monetarne ili druge javne vlasti.²⁵

²³ Narodne novine (2018) Zakon o elektroničkom novcu. Zagreb: Narodne novine d.d., broj 139/10, čl. 2.
Dostupno na:

<https://www.zakon.hr/z/426/Zakon-o-elektroničkom-novcu>.

²⁴ Narodne novine (2018) Zakon o elektroničkom novcu. Zagreb: Narodne novine d.d., broj 139/10, čl. 5.
Dostupno na: <https://www.zakon.hr/z/426/Zakon-o-elektroničkom-novcu>.

²⁵ Narodne novine (2018) Zakon o elektroničkom novcu. Zagreb: Narodne novine d.d., broj 139/10, čl. 5.
Dostupno na: <https://www.zakon.hr/z/426/Zakon-o-elektroničkom-novcu>.

Hrvatska narodna banka određuje obveznike, sadržaj, način i rokove statističkog izvješćivanja o izdavanju, distribuciji i iskupu elektroničkog novca i prijevarama u odnosu na izdavanje, distribuciju i iskup elektroničkog novca. Hrvatska narodna banka ovlaštena je kao obveznike za dostavu izvješća u informativne i statističke svrhe odrediti i institucije za elektronički novac iz drugih država članica koje posluju na području Republike Hrvatske preko podružnice ili distributera.²⁶

Izdavatelj elektroničkog novca dužan je izdati elektronički novac nakon primitka novčanih sredstava u iznosu elektroničke vrijednosti čija je vrijednost jednaka primljenoj novčanoj vrijednosti. Izdavatelj je također dužan na zahtjev imatelja elektroničkog novca odmah isplatiti novčanu vrijednost elektroničkog novca (iskup elektroničkog novca) po nominalnoj vrijednosti. U ugovoru između izdavatelja elektroničkog novca i imatelja elektroničkog novca moraju biti jasno navedeni uvjeti iskupljivosti elektroničkog novca, uključujući i sve pripadajuće naknade.²⁷

U Republici Hrvatskoj može se osnovati Institucija za elektronički novac i mala institucija za elektronički novac te je za priznavanje i upisivanje iste u registar nadležna Hrvatska Narodna Banka. Institucije mogu obavljati i ostale platne usluge nevezane za elektronički novac isključivo uz odobrenje Hrvatske Narodne Banke. Inicijalni kapital institucije mora biti minimalno 2.600.000,00 kuna.²⁸

3.1.3. Virtualni novac

Usprkos svemu navedenom, bitno je istaknuti kako HNB kriptovalute ne smatra elektroničkim novcem, nego virtualnom valutom te se na kriptovalute ne primjenjuje Zakon o elektroničkom novcu. Hrvatska narodna banka smatra da virtualne valute nisu elektronički novac prema Zakonu o elektroničkom novcu niti su platna usluga prema Zakonu o platnom prometu. U skladu sa Zakonom o elektroničkom novcu izdavatelj elektroničkog novca dužan je imatelju elektroničkog novca na njegov zahtjev isplatiti novčanu vrijednost elektroničkog novca (iskup elektroničkog novca), i to po nominalnoj vrijednosti. Za razliku od toga, vrijednost virtualnih

²⁶ Narodne novine (2018) Zakon o elektroničkom novcu. Zagreb: Narodne novine d.d., broj 139/10, čl. 6. Dostupno na: <https://www.zakon.hr/z/426/Zakon-o-elektroničkom-novcu>.

²⁷ Narodne novine (2018) Zakon o elektroničkom novcu. Zagreb: Narodne novine d.d., broj 139/10, čl. 7. Dostupno na: <https://www.zakon.hr/z/426/Zakon-o-elektroničkom-novcu>.

²⁸ Narodne novine (2018) Zakon o elektroničkom novcu. Zagreb: Narodne novine d.d., broj 139/10, čl. 12-13. Dostupno na: <https://www.zakon.hr/z/426/Zakon-o-elektroničkom-novcu>.

valuta po kojoj ih njihovi imatelji mogu unovčiti najčešće, zbog brzih i velikih promjena cijene, nije jednaka novčanoj vrijednosti koju su prethodno u njih uložili.²⁹

U skladu s navedenim Hrvatska narodna banka ne izdaje licenciju poslovnim subjektima koji izdaju ili trguju virtualnim valutama niti ima zakonsku osnovu za njihov nadzor. Novčana sredstva uložena u virtualne valute nisu zaštićena sustavom osiguranja depozita. Stoga osobe koje se odluče na takav oblik ulaganja same u cijelosti snose rizik gubitka uloženog.³⁰

Virtualne valute su digitalni prikaz vrijednosti i mogu se smatrati specifičnom vrstom imovine koju su njezini imatelji spremni držati i/ili elektronički razmjenjivati te se njome koristiti za plaćanja. Virtualne valute nisu novac jer ne ispunjavaju osnovne funkcije novca, a na to posebno utječe velika kolebljivost njihove vrijednosti kao i činjenica da se ponuda pojedine virtualne valute zasniva isključivo na tehnološkim rješenjima, a ne na potrebama gospodarstava ili monetarnog sustava. Virtualne valute nisu zakonsko sredstvo plaćanja u Republici Hrvatskoj niti se smatraju stranom valutom (devizom). Također, virtualne valute ne mogu se smatrati sredstvom štednje jer se zasad ne prepoznaje da ulagači i imatelji virtualnih valuta očekuju sigurnu i stabilnu štednju, već su ponajprije motivirani brзом i mogućom iznimno velikom zaradom, što se može smatrati spekulativnom potražnjom.³¹

Organizacije ili pojedince koji izdaju virtualne valute ili njima trguju nije licencirala Hrvatska narodna banka, niti ona nadzire njihovo poslovanje, kao ni bilo koja druga institucija u RH. Iako korištenje virtualnih valuta nije ilegalno, u većini europskih država prevladava mišljenje da virtualne valute ne udovoljavaju pravnim kriterijima da bi mogle biti kvalificirane kao zakonsko sredstvo plaćanja, elektronički novac ili instrument plaćanja. Stoga u tim zemljama u postojećem regulatornom okviru institucije ne reguliraju niti nadziru kupnju, prodaju ili bilo koji drugi oblik ulaganja i korištenja virtualnih valuta.³²

Ulaganje u virtualne valute jest ulaganje visokog rizika. Pri ulaganju u virtualne valute postoji, naime, velik broj operativnih i drugih rizika gubitka imovine. Što se tiče osiguranja ulaganja u kriptovalute, ono ne postoji, s obzirom da poslovanje kriptovalutama ne nadzire HNB.

²⁹ HNB (2017): „Mogući rizici povezani s ulaganjima u virtualne valute“, hnb.hr, Dostupno na: <https://www.hnb.hr/-/moguci-rizici-povezani-s-ulaganjima-u-virtualne-valute>.

³⁰ HNB (2018): „Što su virtualne valute?“, hnb.hr, Dostupno na: <https://www.hnb.hr/-/sto-su-virtualne-valute->.

³¹ HNB (2018): „Što su virtualne valute?“, hnb.hr, Dostupno na: <https://www.hnb.hr/-/sto-su-virtualne-valute->.

³² HNB (2018): „Što su virtualne valute?“, hnb.hr, Dostupno na: <https://www.hnb.hr/-/sto-su-virtualne-valute->.

sadašnja rasprostranjenost virtualnih valuta i njihova ograničena upotreba ne predstavljaju nikakvo ograničenje niti rizik za provođenje monetarne politike niti za ključne ciljeve središnjih banaka poput stabilnosti cijena, financijske stabilnosti bankovnog sustava i stabilnosti platnog sustava. Tako i recentniji veći interes javnosti u Republici Hrvatskoj za ulaganje u ovakav oblik specifične imovine i s njime povećan rizik za pojedinačne ulagače, trenutno nema implikacija niti znači rizik za monetarnu politiku Hrvatske narodne banke u smislu održavanja stabilnosti cijena i financijske stabilnosti bankovnog sustava u Republici Hrvatskoj.³³

3.1.3. Razvoj i temeljni pojmovi kriptovaluta

Kriptovalute (eng. cryptocurrency) su valute utemeljene na kriptografiji (matematika za šifriranje informacija) koje su se počele pojavljivati od 2009.g., ubrzo nakon velike financijske krize. Prva kriptovaluta ikad stvorena zove se Bitcoin, a napravio ju je nepoznati programer pod pseudonimom Satoshi Nakamoto. Vizija stvaratelja bitcoina bilo je omogućiti elektroničko plaćanje valutom koja ne ovisi o centralnoj i državnoj vlasti, sa niskim ili nikakvim troškovima. Bitcoin digitalno stvara zajednica kojoj se može bilo tko pridružiti korištenjem javno dostupnog programa sa algoritmom za stvaranje bitcoina. Svaki bitcoin ima puno veću vrijednost od standardnih valuta u uporabi te se zbog toga dijeli na manje dijelove. Algoritam za stvaranje bitcoina ograničen je na izdavanje 21 milijuna bitcoina te to, uz velike vrijednosti bitcoina u odnosu na standardne valute, predstavlja glavni razlog na dijeljenje bitcoina na više manjih dijelova.³⁴

Kriptovaluta je digitalni novac stvoren na internetu za internet, i to digitalni u punom smislu riječi. Kad osoba uplati novac u banku i potom plaća karticom, ona zapravo rabi digitalizirani klasični novac; to nije digitalni novac u punom smislu jer je stvoren i koristi se kao naličje papirnatoga novca. Digitalizirani novac u klasičnoj banci ima drukčije karakteristike u odnosu na kriptovalute jer predstavlja dug. Polaganjem novca u banku (i posljedično njegovom digitalizacijom) stvara se dužničko-vjerovnički odnos: banka postaje dužnik – ona je taj novac dužna vratiti na zahtjev vlasnika. Kod kriptovaluta, digitalni novac predstavlja isključivo vrijednost, odnosno imovinu.³⁵

³³ HNB (2018): Što su virtualne valute?, hnb.hr, Dostupno na: <https://www.hnb.hr/-/sto-su-virtualne-valute->.

³⁴ Bocak V. (2018.) Oporezivanje bitcoina, *RIP*, 18(12), str. 165.-169.

³⁵ Rogina N., *Princip rada kriptovaluta*, kriptovaluta.hr. Dostupno na: <https://www.kriptovaluta.hr/bitcoin/princip-rada-kriptovaluta/>.

Važno je napomenuti kako se kriptovaluta smatra digitalnim, odnosno virtualnim novcem, a ne elektroničkim novcem. Bitcoin ne postoji u tiskanom obliku, stvara se i pohranjuje isključivo digitalno i ne nadzire ga niti jedna financijska institucija. Elektronički novac iskazuje se samo u tradicionalnim obračunskim jedinicama (euri, kune i slično), dok se virtualni novac iskazuje u vlastitim obračunskim jedinicama (primjerice broj bitocina, etheriuma i ostalih kriptovaluta). Virtualna valuta definirana je kao digitalna reprezentacija određene vrijednosti kojom se može digitalno trgovati, služi za razmjenu, ima jedinicu za mjerenje vrijednost te služi za pohranu vrijednosti. Međutim, usprkos svemu navedenom, virtualna valuta nije službeno sredstvo plaćanja ni u jednoj državi.³⁶

Jedna od vodećih prednosti kriptovaluta je to što se informacije, odnosno podaci ne čuvaju centralizirano na jednoj bazi podataka poput novca (primjer: kada imamo račun u banci, podatci o stanju na našem računu čuvaju se isključivo u bazi podataka te banke). Prednost takvog načina čuvanja je veći stupanj sigurnosti, iako se baze podataka banaka smatraju izuzetno sigurnima te je ovo tek zanemariva prednost kriptovaluta u odnosu na novac. Zanimljiviju prednost predstavlja nemogućnost provođenja ovrhe nad kriptovalutama. Banka je podložna zakonima zemlje u kojoj posluje i samim time mora izvršavati zapljenu sredstava sukladno zakonima i propisima te države. Kod kriptovaluta, baze podataka su raspršene na više strana i kako bi se izmijenilo stanje, odnosno, u ovom primjeru izvršila zapljena sredstava, potrebno je istu provesti na minimalno 51% baza podataka, što je vrlo kompleksno s obzirom da se podatci čuvaju na gotovo svim računalima koja su ikad koristila program za kriptovalute.³⁷

Sve potvrđene (verificirane) transakcije od početka povijesti kriptovalute zapisane su u "glavnoj knjizi" koja se naziva "lanac blokova" (blockchain). Pojedinačne se transakcije udružuju u blokove i zajedno se potvrđuje jedan blok transakcija. Nakon potvrde transakcije blok se veže na prethodne blokove. Budući da su blokovi kriptografski vezani, ne može se promijeniti neki prethodni blok, a da se ne promijene i svi blokovi poslije njega. Identitet osoba u transakcijama je šifriran, stoga se čitanjem baze podataka ne može direktno saznati nečiji

³⁶ Bocak V. (2018.) Oporezivanje bitcoina, *RIP*, 18(12), str. 165.-169.

³⁷ Rogina N., *1. dio – što su kriptovalute?*, kriptovaluta.hr. Dostupno na: <https://www.kriptovaluta.hr/tutorials/vodic-kroz-kriptovalute/1-dio-sto-su-kriptovalute/>.

identitet. Wallet, u prijevodu sa engleskog „novčanik“, je naziv za aplikacije koje omogućavaju korištenje kriptovalute. To su mobilne aplikacije ili aplikacije za stolna računala.³⁸

Mining, u prijevodu sa engleskog “rudarenje”, je pojam koji se odnosi na način potvrđivanja transakcije u mreži. Transakcije se moraju potvrđivati da bi se izbjeglo uključivanje lažnih zapisa o transakcijama. Potvrđivanje transakcija je složeni matematički proces koji provode računala koja se nazivaju miners (rudari), a sam proces potvrđivanja transakcija naziva se mining – rudarenje.³⁹

Prethodno je spomenuto kako se prvi bitcoin pojavio 2009. godine. Međutim, ono što kriptovaluti daje vrijednost je transakcija. Tako je u listopadu 2009.g., izvršena prva transakcija u kojoj je jedan član bitcoin foruma kupio od drugog člana foruma 5050 bitcoina u zamjenu za 5.02\$ koje mu je poslao putem PayPal-a. Time je postavljen prvi odnos vrijednosti bitcoina, 1 USD = 1006 BTC. Ubrzo nakon toga događaja, došlo je do prve stvarne transakcije. 17. svibnja 2010.g., Mađar po imenu Laszlo Hanyecz ponudio je u objavi na forumu 10.000 bitcoina (BTC) onome tko mu naruči dostavu 2 pizze. 22. svibnja 2010.g. razmjena je izvršena, a na taj dan vrijednost tih 10.000 BTC je iznosila 41\$. Krajem 2010.g. počele su se otvarati prve mjenjačnice. To su bile web stranice gdje se mogli mijenjati dolari za bitcoine. U prosincu 2010.g. izvršena je prva razmjena bitcoina putem mobilnih aplikacija.⁴⁰

Koliko je danas značajan promet kriptovalutama pokazuje i podatak da je ukupna tržišna kapitalizacija bitcoina, najpoznatije i najprometnije kriptovalute, u prosincu 2017. godine iznosila više od 323 milijarde USD.⁴¹

Vrijednost kriptovalute mjeri se novcem uloženim u nju, jednostavnije rečeno- što više ljudi promijeni novac u kriptovalutu, vrijednost kriptovalute raste.

Tržišni kapital kriptovalute predstavlja ukupnu vrijednost kriptovalute te se računa kao umnožak jedinične cijene kriptovalute i ukupnog broja jedinica kriptovaluta.

³⁸ Rogina N., 2. dio – što su blockchain, wallet i mining?, kriptovaluta.hr. Dostupno na: <https://www.kriptovaluta.hr/tutorials/vodic-kroz-kriptovalute/2-dio-blockchain-wallet-mining/>.

³⁹ Rogina N., 2. dio – što su blockchain, wallet i mining?, kriptovaluta.hr. Dostupno na: <https://www.kriptovaluta.hr/tutorials/vodic-kroz-kriptovalute/2-dio-blockchain-wallet-mining/>.

⁴⁰ Rogina N., 3. dio – što daje vrijednost kriptovalutama?, kriptovaluta.hr. Dostupno na: <https://www.kriptovaluta.hr/tutorials/vodic-kroz-kriptovalute/3-dio-sto-daje-vrijednost-kriptovalutama/>.

⁴¹ Čičak J. (2019.) Računovodstveno procesiranje kriptovaluta, *RRIF*, 19(1), str. 57.-62.

Trenutačnu zalihu kriptovalute predstavlja ukupan iznos jedinica u opticaju neke kriptovalute. Vrijednost jedne jedinice kriptovalute računa se na način da se podijeli tržišni kapital kriptovalute sa trenutačnom zalihom kriptovalute.⁴²

U Hrvatskoj se na vrlo malo mjesta može koristiti kriptovaluta kao sredstvo plaćanja, međutim, u inozemstvu je to sasvim drugačije te možete koristiti bitcoin za kupnju avionskih karata, hrane, namještaja, platiti operateru satelitske televizije i slično. Jedna od većih kompanija koja prihvaća bitcoin kao sredstvo plaćanja je i Microsoft.⁴³

„Peer-to-peer“ mreža koncept je povezivanja računala bez središnje točke, bez poslužitelja (centralnoga servera). Ondje svako računalo pronalazi i izravno komunicira s drugim računalima. Nema nekoga središnjega „autoriteta“. Osim toga, „peer-to-peer“ je i koncept dijeljenja datoteka među računalima, također bez središnjega poslužitelja. Najpoznatiji primjer takve mreže su torrenti, te programi poput Bittorrent-a. „Open-source“ softver računalni je program čiji je programski kôd javno objavljen na internetu i svatko ga može i vidjeti i mijenjati. Bitcoin tehnologija počiva na spomenutom konceptu i otvorenom softveru.

Mnogima je ono što zagovornici kriptovalute smatraju najvećom prednosti, upravo najveći nedostatak, a to je sigurnost. S obzirom da ne postoji centralna institucija koja upravlja transakcijama, mnogi izražavaju bojazan vezano za sigurnost trgovanja, ali i samih „walleta“ u kojem je spremljena ukupna vrijednost kriptovaluta koju netko posjeduje. Zagovornici kriptovalute opravdavaju sigurnost time što je svaka transakcija od samog nastanka valute kriptirana i za promjenu jedne transakcije treba izmijeniti milijune onih koje su joj prethodile, a od kojih je svaka zasebno kriptirana. Primjerice, kad bi se sva računala na Bitcoin mreži udružila da zajedničkim radom probiju šifru samo jedne transakcije, za to bi im trebalo više od 7.000.000.000.000.000.000.000.000.000.000.000.000.000.000.000 godina. Osim toga, za izmjene u sustavu potrebna je i potvrda svih korisnika. Svaki korisnik prilikom prve kupnje kriptovalute zaprima svoj privatni ključ, koji predstavlja iznimno kompleksnu lozinku.⁴⁴

⁴² Rogina N., *4. dio – kako kupiti kriptovalute?*, kriptovaluta.hr. Dostupno na: <https://www.kriptovaluta.hr/tutorials/vodic-kroz-kriptovalute/4-dio-kako-kupiti-kriptovalute/>.

⁴³ Moreau E., (2019.) *13 Major Retailers and Services That Accept Bitcoin*, lifewire, Dostupno na: <https://www.lifewire.com/big-sites-that-accept-bitcoin-payments-3485965>.

⁴⁴ Rogina N., *Princip rada kriptovaluta*, kriptovaluta.hr. Dostupno na: <https://www.kriptovaluta.hr/bitcoin/princip-rada-kriptovaluta/>.

Privatni ključ predstavlja krajnje sredstvo sigurnosti jer bez unosa istog, transakcija ili izmjena ne može biti izvršena.⁴⁵

Pošiljatelj bitcoina šalje transakciju u mrežu i čeka potvrdu transakcije. Bitcoin mrežu čine računala koja potvrđuju – verificiraju – transakcije, a kao nagradu za verifikaciju plaćeni su u bitcoinima, što se naziva “rudarenje” (mining). Osoba može steći bitcoin tako da ga kupi (npr. zamijeni kune za bitcoin), stekne u transakciji (npr. proda neku robu za bitcoin), ili ga zaradi “rudareći” u mreži. “Rudarenje” je proces potvrđivanja i dodavanja novih transakcija u “glavnu knjigu” (eng. ledger) koja se naziva lanac blokova – eng. blockchain.

Sve potvrđene i verificirane transakcije od početka povijesti kriptovalute zapisane su u “glavnoj knjizi” koja se naziva “lanac blokova” (blockchain). Pojedinačne se transakcije udružuju u blokove i zajedno se verificira jedan blok transakcija. Budući da su blokovi kriptografski vezani, ne može se promijeniti neki prethodni blok, a da se ne promijene i svi blokovi poslije njega. „Blockchain“ sustav iznimno je cijenjen te mnoge velike kompanije planiraju uvesti ovaj sustav u svoje poslovanje. IBM je jedna od velikih kompanija koja je već implementirala „Blockchain“ sustav u svoje poslovanje.⁴⁶

Bitcoin sustav osmišljen je imajući na umu zlato kao novac. Zlato je vrlo rijetko, i među ostalim zato se smatra vrijednim. I bitcoin je osmišljen tako da bude oskudan: zahtjevno ga je “rudariti”, i jednako kao što s vremenom zlatni rudnik postaje sve više iscrpljen, sve je manje zlata u njemu i sve je više truda potrebno da se do zlata dođe, i “rudarenje” bitcoina s vremenom donosi sve manje nagrade. Svake četiri godine nagrada za “rudarenje” postaje dvostruko manja, te će 2140. godine (doduše, ako sustav do tada opstane) svi bitcoini – njihov ukupno 21 milijun – biti “izrudareni” i više ne će biti novih jedinica. Predviđa se da će do tada biti osmišljeni procesori (čipovi) koji će biti toliko snažni i energetske učinkoviti da će se troškovi mreže pokrivati iz naknada za transakcije.⁴⁷

Sustav je tako usmjeren da kriptovaluta s vremenom dobiva na vrijednosti i da nikada ne bude inflacije; prvo jer nema središnje institucije koja bi ubacila valutu u sustav, a drugo jer je softver tako programiran. S obzirom da se radi o „open-source“ softver, moguće ga je drugačije

⁴⁵ Rogina N., *Princip rada kriptovaluta*, kriptovaluta.hr. Dostupno na: <https://www.kriptovaluta.hr/bitcoin/princip-rada-kriptovaluta/>.

⁴⁶ Čičak J. (2019.) Računovodstveno procesiranje kriptovaluta, *RRIF*, 19(1), str. 57.-62.

⁴⁷ Čičak J. (2019.) Računovodstveno procesiranje kriptovaluta, *RRIF*, 19(1), str. 57.-62.

reprogramirati, međutim to bi bilo moguće samo kad bi se svi članovi bitcoin zajednice u tome složili, ali to bi bila odluka o samouništenju jer bi se sustav urušio te je samim time gotovo nemoguća.⁴⁸

3.2. Računovodstveno procesiranje kriptovaluta u Hrvatskoj

Među većinom u svijetu računovodstva uvriježeno je mišljenje da priznavanje i evidentiranje transakcija kriptovaluta treba knjižiti sukladno međunarodnom računovodstvenom standardu (MRS) 38: Nematerijalna imovina ili MRS 2: Zalihe, u iznimnim slučajevima.

Međutim, s obzirom na kompleksnu prirodu kriptovaluta, postoje mišljenja kako bi se one mogle evidentirati i prema nekim drugim MRS- evima. U tablici ispod nalazi se prikaz standarda i način vrednovanja kriptovaluta te zaključak je li isti primjenjiv na kriptovalute:

Tablica 2: Vrednovanje kriptovaluta prema MSFI-ju

Standard	Vrednovanje	Prihvatljivo prema MSFI?
<i>MRS 7- Izvještaj o novčanim tijekovima</i>	Novac i novčani ekvivalenti	NE
<i>MSFI 9 – Financijski instrumenti</i>	Financijska imovina po fer vrijednosti kroz dobitak ili gubitak	NE
<i>MRS 40 – Ulaganja u nekretnine</i>	Ulaganja u nekretnine	NE
<i>MRS 16 - Nekretnine, postrojenja i oprema</i>	Nekretnine, postrojenja i oprema	NE
<i>MRS 38 - Nematerijalna imovina</i>	Nematerijalna imovina	DA
<i>MRS 2 - Zalihe</i>	Zalihe	DA (pod određenim okolnostima)

⁴⁸ Rogina N., *Princip rada kriptovaluta*, kriptovaluta.hr. Dostupno na: <https://www.kriptovaluta.hr/bitcoin/princip-rada-kriptovaluta/>.

Izvor: RRIF (2019) Računovodstveno procesiranje kriptovaluta, siječanj 2019. Zagreb :RRIF, 1.2019

S obzirom da su kriptovalute oblik digitalnog novca, logičan je prvotni slijed misli kako bi se one mogle smatrati novcem. S obzirom da kriptovalute ne regulira država niti centralne banke, a njihov se promet prema nekim regulativama ne smatra legalnim, ne zadovoljavaju uvjet koji postavlja MRS 7, a to je da se novcem smatra novac u blagajni i depoziti po viđenju. MRS 7 osim novca definira i novčane ekvivalente kao kratkotrajna, visoko likvidna ulaganja koja je moguće u vrlo kratkom roku zamijeniti za unaprijed poznat iznos novca i koja imaju vrlo nizak rizik promjene vrijednosti. Ova definicija se ne može primijeniti na kriptovalute jer su one podložne velikim promjenama vrijednosti (primjerice vrijednost bitcoina je u prosincu 2017. godine iznosila 19.535,70 USD, a u studenome 2017. godine 6.439,92 USD).⁴⁹

MRS 32: Financijski instrumenti, novac definira kao financijsku imovinu jer novac služi kao sredstvo razmjene i mjera za vrednovanje i priznavanje transakcija u financijskim izvješćima. Prema tome, kriptovalute se ne mogu smatrati novcem, odnosno financijskom imovinom jer ne mogu biti razmjenjene za bilo koje dobro ili usluge (u prethodnom poglavlju napomenuto je kako nije moguće svugdje plaćati kriptovalutama). MSFI 9 propisuje da se financijski instrument priznaje kada postoji ugovorni odnos između dvije strane koji rezultira financijskom imovinom za jednu stranu i financijskom obvezom za drugu. Kod kriptovaluta ne postoji obveza druge strane te ne zadovoljavaju ovu definiciju. MRS 32 financijskom imovinom definira slijedeće:⁵⁰

- Novac;
- Vlasnički instrument drugog subjekta;
- Ugovorno pravo da se:
 - Primi novac ili druga financijska imovina od drugog subjekta;
 - Razmijeni financijska imovina ili financijske obveze s drugim subjektom prema uvjetima koji su potencijalno povoljniji za subjekt.
- Ugovor koji će se namiriti ili se može namiriti vlastitim vlasničkim instrumentima subjekta.

⁴⁹ Čičak J. (2019.) Računovodstveno procesiranje kriptovaluta, *RRIF*, 19(1),str. 57.-62.

⁵⁰ Čičak J. (2019.) Računovodstveno procesiranje kriptovaluta, *RRIF*, 19(1),str. 57.-62.

Kriptoalute kao što je već spomenuto prema MRS 32 ne mogu se definirati kao novac, a ne odgovaraju ni ostalim gore navedenim definicijama financijske imovine prema MRS 32 jer kod kriptoaluta ne postoji obveza druge strane. Sukladno tome, kriptoalute se ne mogu tretirati kao financijska imovina niti se vrjednovati kao financijska imovina po fer vrijednosti kroz dobitak ili gubitak.

MRS 40 definira ulaganja u materijalnu imovinu koja se posjeduje radi zarade kroz najam ili rast vrijednosti imovine. MRS 40 zapravo definira ulaganja u nekretnine (zgrade, zemljišta i slično), ali je zbog naziva ovog standarda na engleskom: „Investment property“, koji bi se na hrvatski mogao prevesti kao investicijska imovina došlo do zablude kako bi se ovaj standard mogao primijeniti kod kriptoaluta. S obzirom da su kriptoalute digitalnog oblika, logično je kako se nikako ne mogu smatrati materijalnom imovinom pa tako ne mogu biti podložne MRS 40.⁵¹

MRS 38 definira nematerijalnu imovinu kao nenovčanu imovinu bez fizički obilježja koja se identificira na način da se mora razlikovati od goodwilla.⁵² (Goodwill je dio bilančne aktive, a nastaje pri spajanju poslovnih subjekata povezanih kapitalnim ulaganjima, a najčešće se utvrđuje kao rezidualna vrijednost, tj. kao veća (ili manja u slučaju negativnog goodwilla) plaćena svota (trošak stjecanja) za sve udjele nekoga poslovnog subjekta u odnosu na vrijednost koja je zatečena kod stečenog subjekta)⁵³. Također MRS 38 navodi da od nematerijalne imovine mogu pritjecati buduće ekonomske koristi. Imovina zadovoljava kriterij identifikacije u definiciji nematerijalne imovine ukoliko je:⁵⁴

- Zasebna- može se odvojiti ili razlučiti od subjekta i prodati, prenijeti, licencirati, iznajmiti ili razmijeniti zasebno ili zajedno s pripadajućim ugovorom, imovinom ili obvezom;
- Proizlazi iz ugovornih ili drugih zakonskih prava, neovisno o tome mogu li se ta prava prenositi ili odvojiti od subjekta ili od ostalih prava i obveza.

Kriptoalute zadovoljavaju kriterij identifikacije jer su razmjenjive i moguće ih je razlučiti u ukupnoj imovini te se od njihove razmjene mogu očekivati i buduće ekonomske koristi. Osim kriterija identifikacije, prema MRS 38, nematerijalna imovina mora zadovoljiti i kriterij

⁵¹ Čičak J. (2019.) Računovodstveno procesiranje kriptoaluta, *RRIF*, 19(1),str. 57.-62.

⁵² Čičak J. (2019.) Računovodstveno procesiranje kriptoaluta, *RRIF*, 19(1),str. 57.-62.

⁵³ Čičak J. (2016.) Procjena goodwilla i dobitka od povoljne kupnje, *RRIF*, 16(9),str. 27.-28.

⁵⁴ Čičak J. (2019.) Računovodstveno procesiranje kriptoaluta, *RRIF*, 19(1),str. 57.-62.

nemonetarnosti. S obzirom da se kriptovalute ne mogu definirati kao novac ili imovina koja se treba primiti u fiksnim ili odredivim iznosima novca zbog svoje podložnosti visokoj volatilnosti (promjeni vrijednosti), zadovoljavaju kriterij nemonetarnosti. Prema MRS-u 38 nematerijalnu imovinu moguće je vrednovati prema trošku nabave ili prema revalorizacijskom modelu.⁵⁵

Model troška nabave nalaže da će se nakon početnog priznavanja nematerijalne imovine ona mjeriti po trošku umanjenom za akumuliranu amortizaciju i akumulirane gubitke od umanjenja. S obzirom da kriptovalute nemaju vijek trajanja, ne amortiziraju se, nego se nakon početnog priznavanja prema trošku nabave provodi test umanjenja vrijednosti. Ovaj test kod kriptovaluta je prilično jednostavan jer je poznata vrijednost za koju se određena kriptovaluta može unovčiti na određeni dan.⁵⁶

Primjer 1: Nabava i vrednovanje kriptovaluta prema trošku nabave

Društvo je kupilo kriptovalute u fer vrijednosti 10.000 kn na datum 1.9.2018. Na 31.12.2018 (dan na koji se izrađuje financijsko izvješće za 2018. godinu) kriptovalute je bilo moguće unovčiti za 9.000 kn, odnosno došlo je do umanjena vrijednosti za 1.000 kn.

Tablica 3: Temeljnica knjiženja primjera 1

Redni broj	Datum	Opis knjiženja	Konto	Duguje	Potražuje
1.	1.9.2018.	Kupnja kriptovaluta	1000 016	10.000	10.000
2.	31.12.2018.	Vrijednosno usklađenje kriptovaluta	440 018	1.000	1.000

Izvor: vlastita izrada

U temeljnici je vidljivo da je kriptovaluta prilikom nabave knjižena na konto nematerijalne imovine 016 sa protustavkom na kontu žiro računa 1000. Knjiženje umanjenja vrijednosti provelo se kroz knjiženje na kontu troška 440 sa protustavkom na kontu vrijednosnog usklađenja nematerijalne imovine 018. Upitno je je li trošak vrijednosnog usklađenja kriptovaluta porezno priznat trošak prilikom izrade prijave poreza na dobit te do završetka

⁵⁵ Čičak J. (2019.) Računovodstveno procesiranje kriptovaluta, *RRIF*, 19(1),str. 57.-62.

⁵⁶ Čičak J. (2019.) Računovodstveno procesiranje kriptovaluta, *RRIF*, 19(1),str. 57.-62.

ovog rada nije pronađena rasprava ili znanstveni članak vezano na tu temu u Republici Hrvatskoj.

Osim vrednovanja prema trošku nabave, kriptovalute je moguće evidentirati i pomoću revalorizacijskog modela. U ovome modelu nematerijalna imovina mjeri se po revaloriziranoj svoti koja je fer vrijednost na datum revalorizacije umanjena za kasnije akumuliranu amortizaciju i gubitke od smanjenja. Fer vrijednost se određuje prema aktivnome tržištu te je kriptovalute moguće vrednovati revalorizacijskim modelom uz uvjet da za tu kriptovalutu postoji aktivno tržište. Revalorizacija se treba izvršavati redovito kako se knjigovodstvena vrijednost ne bi znatno razlikovala od fer vrijednosti na datum godišnjeg financijskog izvješća. MRS 38 propisuje da se u uvećanje vrijednosti u revalorizacijskom modelu priznaje u ostalom sveobuhvatnom dobitku i kapitalu pod stavkom revalorizacijske pričuve.⁵⁷ Također, prilikom knjiženja uvećanja vrijednosti, potrebno je evidentirati i odgođenu poreznu obvezu u bilanci.

Odgođena porezna obveza nastaje zbog oporezivih privremenih razlika, kojima će posljedica biti oporezivi dobitci/gubitci u budućim razdobljima. Oporezive privremene razlike mogu nastati kada je knjigovodstvena svota imovine viša od svote imovine utvrđene za porezne svrhe ili kada je knjigovodstvena svota obveze manja od svote obveze utvrđene za porezne svrhe. S druge strane, odgođena porezna imovina nastaje zbog priznatih, odnosno odbitnih privremenih razlika koje će se moći odbiti pri utvrđivanju oporezivog dobitka/gubitka u budućim razdobljima. Odbitne privremene razlike nastaju kada je knjigovodstvena svota imovine manja od svote imovine utvrđene za porezne svrhe ili kada je knjigovodstvena svota obveze viša od svote obveze utvrđene za porezne svrhe.⁵⁸

Primjer 2: Nabava i vrednovanje kriptovaluta prema revalorizacijskom modelu s prvotnim povećanjem fer vrijednosti

Društvo je kupilo kriptovalute u fer vrijednosti 10.000 kn na datum 1.9.2018. Na 1.10.2018. kriptovalute je bilo moguće unovčiti za 11.000 kn, odnosno došlo je do povećanja vrijednosti za 1.000 kn. Nakon toga je 1.11.2018. utvrđeno smanjenje vrijednosti u iznosu 500 kn.

⁵⁷ Čičak J. (2019.) Računovodstveno procesiranje kriptovaluta, *RRIF*, 19(1), str. 57.-62.

⁵⁸ Kopun D. (2009.) Odgođena porezna imovina i odgođene porezne obveze, *RRIF*, 09(4), str. 33.-35.

Tablica 3: Temeljnica knjiženja primjera 2

Redni broj	Datum	Opis knjiženja	Konto	Duguje	Potražuje
1.	1.9.2018.	Kupnja kriptovaluta	1000	10.000	10.000
			016		
2.	1.10.2018.	Revalorizacija kriptovaluta	016	1.000	1.000
			930		
2.a)	1.10.2018.	Oblikovanje odgođene porezne obveze	930	180	180
			260		
3.	1.11.2018.	Vrijednosno usklađenje kriptovaluta	930	410	500
			260	90	
			018		

Izvor: Vlastita izrada

U temeljnici je vidljivo da je kriptovaluta prilikom nabave knjižena na konto nematerijalne imovine 016 sa protustavkom na kontu žiro računa 1000. Knjiženje uvećanja vrijednosti provelo se kroz knjiženje na kontu nematerijalne imovine 016 sa protustavkom na kontu revalorizacijske pričuve 930. Drugi dio ovog knjiženja odnosi se na izračun odgođene porezne obveze kao posljedica revalorizacije, odnosno povećanja fer vrijednosti imovine. Vrijednost se uvećala za ukupno 1.000 kn te se iznos odgođene porezne obveze računao kao umnožak uvećanja vrijednosti i trenutno važeće stope poreza na dobit u Republici Hrvatskoj od 18%⁵⁹ te iznosi ukupno 180 kn. Iznos odgođene porezne obveze proknjižen je na konto 260 te je kao protustavka umanjena revalorizacijska pričuva na kontu 930. U posljednjem knjiženju evidentirano je smanjenje fer vrijednosti od ukupno 500 kn. Proporcionalno su umanjeni iznosi odgođene porezne obveze i revalorizacijske pričuve na način da stanje odgođene porezne obveze odgovara obvezi poreza na netirani iznos uvećanja vrijednosti (1000 kn uvećanja umanjeno za 500 kn umanjena fer vrijednosti) te da ukupan iznos odgođene porezne obveze

⁵⁹ Narodne novine (2018) Zakon o porezu na dobit. Zagreb: Narodne novine d.d., br. 115/16, čl. 28. Dostupno na: <https://www.zakon.hr/z/99/Zakon-o-porezu-na-dobit>.

i revalorizacijske pričuve bude već spomenuti netirani iznos uvećanja vrijednosti (500 kn). Protustavka je bio konto 018, vrijednosno usklađenje nematerijalne imovine.

U prethodnom slučaju iskazano je računovodstveno evidentiranje kriptovaluta kojima je inicijalno porasla fer vrijednost te je naknadno došlo do umanjenja vrijednosti. U slučaju rasta fer vrijednosti imovine kojoj je nakon priznavanja inicijalno umanjena vrijednost, potrebno je evidentirati dobitak do visine prethodno iskazanog gubitka.

Primjer 3: Nabava i vrednovanje kriptovaluta prema revalorizacijskom modelu s prvotnim smanjenjem fer vrijednosti

Društvo je kupilo kriptovalute u fer vrijednosti 10.000 kn na datum 1.9.2018. Na 1.10.2018. kriptovalute je bilo moguće unovčiti za 9.000 kn, odnosno došlo je do smanjenja vrijednosti za 1.000 kn. Nakon toga je 1.11.2018. utvrđeno uvećanje vrijednosti u iznosu 500 kn, odnosno kriptovalute su se mogle unovčiti za 9.500 kn. 1.12.2018. kriptovalute su prodane za 15.000 kn.

Tablica 4: Temeljnica knjiženja primjera 3

Redni broj	Datum	Opis knjiženja	Konto	Duguje	Potražuje
1.	1.9.2018.	Kupnja kriptovaluta	1000 <hr/> 016	10.000	10.000
2.	1.10.2018.	Vrijednosno usklađenje kriptovaluta	440 <hr/> 018	1.000	1.000
3.	1.10.2018.	Ukidanje gubitka od smanjenja imovine	018 <hr/> 784	500	500
4.	1.11.2018.	Prodaja kriptovaluta	1204 2400012 7812 016 018	15.000 500	3.000 2.500 10.000

Izvor: Vlastita izrada

U temeljnici je vidljivo da je kriptovaluta prilikom nabave knjižena na konto nematerijalne imovine 016 sa protustavkom na kontu žiro računa 1000. Knjiženje umanjena vrijednosti provelo se kroz knjiženje na kontu troška 440 sa protustavkom na kontu vrijednosnog usklađenja nematerijalne imovine 018. Povećanje vrijednosti knjiženo je na konto prihoda 784 kako bi neutraliziralo efekt prethodnog knjiženog troška umanjena vrijednosti, a protustavka kontu prihoda je na kontu vrijednosnog usklađenja nematerijalne imovine 018. Kod evidentiranja prodaje kriptovaluta, knjižen je ukupan iznos potraživanja s PDV-om na konto potraživanja od kupaca 1204 te je na dugovnoj strani iskazan i netirani iznos vrijednosnog usklađenja imovine na kontu 018 (1.000 uvećanja i 500 umanjena u netiranom iznosu od 500 kn). Na potražnoj strani knjižena je obveza za PDV na kontu 2400012, te je isknjižena prodana nematerijalna imovina po nabavnoj vrijednosti u iznosu 10.000 kn na kontu 016. Razlika između prodajne cijene uvećane za ostatak ispravka vrijednosti umanjena za obvezu PDV-a i trošak nabave kriptovaluta daje prihod od prodaje kriptovalute u iznosu 2.500 kn.

Kriptovalute je moguće osim kao nematerijalnu imovinu vrednovati i kao zalihe prema MRS-u 2: Zalihe. Iako kriptovalute zadovoljavaju definiciju nematerijalne imovine prema MRS-u 38, u istome standardu je propisano da se nematerijalna imovina namijenjena prodaji treba vrednovati kao zalihe. Prema MRS-u 2 zalihe se vrednuju prema trošku nabave ili neto utrživoj vrijednosti, ovisno o tome što je niže. MRS 2 propisuje da se kao zalihe ne može vrednovati roba brokera, međutim s obzirom da kriptovalute nemaju fizičke karakteristike, te ih je neprikladno smatrati robom. Zaključno svemu navedenom, tretiranje kriptovaluta kao zaliha je iznimka u slučajevima kada je iz poslovnog modela imatelja kriptovaluta jasno da se iste drže radi prodaje i da će biti prodane u što kraćem roku.⁶⁰

Primjer 4: Vrednovanje kriptovaluta kao zalihe prema MRS-u 2

Društvo je kupilo kriptovalute u fer vrijednosti 10.000 kn na datum 1.9.2018. Na 31.12.2018 (dan na koji se izrađuje financijsko izvješće za 2018. godinu) kriptovalute je bilo moguće unovčiti za 9.000 kn, odnosno došlo je do umanjena vrijednosti za 1.000 kn. 2.1.2019. godine donesena je odluka o prodaji kriptovaluta te se one evidentiraju kao nematerijalna imovina namijenjena prodaji. 15.1.2019. kriptovalute su prodane za 15.000 kn.

⁶⁰ Čičak J. (2019.) Računovodstveno procesiranje kriptovaluta, *RRIF*, 19(1), str. 57.-62.

Tablica 5: Temeljnica knjiženja primjera 4

Redni broj	Datum	Opis knjiženja	Konto	Duguje	Potražuje
1.	1.9.2018.	Kupnja kriptovaluta	1000 016	10.000	10.000
2.	1.10.2018.	Vrijednosno usklađenje kriptovaluta	440 018	1.000	1.000
3.	2.1.2019.	Prijenos kriptovaluta na imovinu namijenjenu prodaji	018 016 690	1.000 9.000	10.000
4.	15.1.2019.	Prodaja kriptovaluta	1204 2400012 7812 690	15.000	3.000 3.000 9.000

Izvor: Vlastita izrada

U temeljnici je vidljivo da je kriptovaluta prilikom nabave knjižena na konto nematerijalne imovine 016 sa protustavkom na kontu žiro računa 1000. Knjiženje umanjenja vrijednosti provelo se kroz knjiženje na kontu troška 440 sa protustavkom na kontu vrijednosnog usklađenja nematerijalne imovine 018. Odluka o prebacivanju kriptovaluta na nematerijalnu prodaju namijenjenu prodaji evidentirana je na način da se netirani iznos sa konta vrijednosnog usklađenja 018 i konta nematerijalni imovine 016 (10.000 umanjeno za 1.000 vrijednosnog usklađenja) od 9.000 kn knjižio na konto 690- Nematerijalna imovina namijenjena prodaji. Prilikom prodaje imovine dugovno se knjižilo potraživanje od kupca na konto 1204 u ukupnom iznosu od 15.000 kn, dok se kao protustavka knjižila obveza PDV-a na konto 2400012, isknjižila se nematerijalna imovina namijenjena prodaji i razlika u iznosu 3.000 kn (15.000 kn umanjeno za 9.000 kn vrijednosti imovine i 3.000 kn obveze PDV-a) je knjižena na konto prihoda od prodaje nematerijalne imovine 7812.

Postojeća MSFI-jeva uređenja ne nude mogućnost vrednovanja kriptovaluta kao financijske imovine, novca ili novčanog ekvivalenta, iako je ideja tvorca kriptovaluta da one budu zamjena za novac i novčane ekvivalente ili ulaganje u financijsku imovinu. Sukladno MSFI-ju kriptovalute je moguće evidentirati kao nematerijalnu imovinu prema MRS-u 38, ili alternativno kao zalihe prema MRS-u 2. Uz navedene standarde, potrebno je u bilješkama uz financijska izvješća objasniti namjenu kriptovaluta, obrazložiti primijenjene računovodstvene politike te opisati kako je određena fer vrijednost. Rasprava o računovodstvenom procesiranju kriptovaluta intenzivirala se tokom 2018. i 2019. godine te je zbog njihove rastuće raširenosti i korištenja za očekivati kako će biti promjena u regulaciji računovodstvene evidencije kriptovaluta i transakcija kriptovalutama.⁶¹

⁶¹ Čičak J. (2019.) Računovodstveno procesiranje kriptovaluta, *RRIF*, 19(1),str. 57.-62.

4. Oporezivanje kriptovaluta u Republici Hrvatskoj

Prema mišljenjima Porezne Uprave Republike Hrvatske, trgovanje kriptovalutama smatra se financijskom transakcijom i sukladno tome je podložno oporezivanju porezom na dohodak od kapitala. Kao što je već spomenuto u prethodnom poglavlju, očekuje se da će računovodstveni tretman kriptovaluta biti dodatno reguliran standardima, propisima i zakonima te se samim time može očekivati i promjene u poreznom tretmanu kriptovaluta. Kriptovalute bi mogle biti podložne izravnim ili neizravnim porezima u budućnosti.⁶²

4.1. Oporezivanje neizravnim porezima

Neizravnim porezom smatra se porez na dodanu vrijednost (PDV). Porezna uprava (PU) izdala je mišljenje vezano za upit o tome jesu li transakcije, uključujući i posredovanje u vezi s virtualnim valutama kao što je "bitcoin" oslobođene plaćanja PDV-a. Plaćanja PDV-a oslobođene su sljedeće transakcije:⁶³

- a) transakcije osiguranja i reosiguranja, uključujući s njima povezane usluge što ih obavljaju posrednici u osiguranju i reosiguranju i zastupnici u osiguranju;
- b) odobravanje kredita i zajmova, uključujući i posredovanje u tim poslovima te upravljanje kreditima ili zajmovima kada to čini osoba koja ih odobrava;
- c) ugovaranje kreditnih garancija i svi drugi poslovi po kreditnim garancijama ili kojemu drugom osiguranju novca te upravljanje kreditnim garancijama kada to čini osoba koja odobrava kredit;
- d) transakcije, uključujući posredovanje, u vezi sa štednim, tekućim i žiro računima, plaćanjima, transferima, dugovima, čekovima i drugim prenosivim instrumentima, osim naplate duga;
- e) transakcije, uključujući posredovanje, u vezi s valutama, novčanicama i kovanicama koje se koriste kao zakonsko sredstvo plaćanja, osim kolekcionarskih predmeta, odnosno kovanica od

⁶² Porezna Uprava (2017) Porezni tretman kapitalnih dobitaka po osnovi trgovanja kriptovalutama, Dostupno na: https://www.porezna-uprava.hr/HR_publikacije/Lists/mislenje33/Display.aspx?id=19570.

⁶³ Porezna Uprava (2017) Porezni tretman kapitalnih dobitaka po osnovi trgovanja kriptovalutama, Dostupno na: https://www.porezna-uprava.hr/HR_publikacije/Lists/mislenje33/Display.aspx?id=19570.

zlata, srebra ili drugog metala te novčanica koje se u pravilu ne koriste kao zakonsko sredstvo plaćanja ili kovanica od numizmatičkog interesa;

f) transakcije, uključujući posredovanje, osim upravljanja i pohrane, u vezi s dionicama, udjelima u trgovačkim društvima ili udruženjima, obveznicama i drugim vrijednosnim papirima, uz iznimku dokumenata kojima se uređuje neko pravo nad dobrima te prava ili vrijednosnih papira kojima se utvrđuju određena Prava na nekretninama;

g) usluge upravljanja investicijskim fondovima.⁶⁴

Prema uputi HNB-a, virtualne valute ne potpadaju niti pod jednu zakonom reguliranu kategoriju sredstava plaćanja te ne predstavljaju novac, sredstvo plaćanja niti stranu valutu odnosno strano sredstvo plaćanja, a ne može se smatrati niti elektroničkim novcem.⁶⁵

Prema mišljenju PU, transakcije i posredovanje kriptovalutama spadaju pod kategoriju transakcija i posredovanja u vezi sa drugim prenosivim instrumentima. Sukladno tome, te transakcije i posredovanje oslobođene su obveze plaćanja PDV-a.⁶⁶

Ukoliko bi u novijoj regulaciji kriptovaluta bilo odlučeno da se one smatraju dobrom ili proizvodom ili njihove transakcije i „rudarenje“ uslugom, bile bi podložne oporezivanju PDV-om.⁶⁷ Ukoliko bi se transakcija primjerice obavila na način da se kriptovalute kupuju u inozemstvu, to bi se smatralo uvozom te bi se mogle obračunati i uvozne pristojbe (carina).

4.2. Oporezivanje izravnim porezima

4.2.1. Oporezivanje kapitalnih dobitaka od prodaje kriptovaluta

Kapitalni dobitak od trgovanja kriptovalutama fizičkih osoba ili obveznika poreza na dohodak oporezuje se porezom na dohodak na osnovi kapitalnih dobitaka budući da se radi o dobitku koji je posljedica kupoprodaje kriptovaluta. Dohodak od kapitala ostvaruje se otuđenjem

⁶⁴ Narodne novine (2019) Zakon o porezu na dodanu vrijednost. Zagreb: Narodne novine d.d., br. 116/18, čl. 40. Dostupno na: https://www.porezna-uprava.hr/hr_propisi/_layouts/in2.vuk.sp.propisi.intranet/propisi.aspx#id=pro1467.

⁶⁵ HNB (2018): Što su virtualne valute?, hnb.hr, Dostupno na: <https://www.hnb.hr/-/sto-su-virtualne-valute->.

⁶⁶ Porezna Uprava (2017) Porezni tretman kapitalnih dobitaka po osnovi trgovanja kriptovalutama, Dostupno na: https://www.porezna-uprava.hr/HR_publikacije/Lists/misljenje33/Display.aspx?id=19570.

⁶⁷ Narodne novine (2019) Zakon o porezu na dodanu vrijednost. Zagreb: Narodne novine d.d., br. 116/18, čl. 4. Dostupno na: https://www.porezna-uprava.hr/hr_propisi/_layouts/in2.vuk.sp.propisi.intranet/propisi.aspx#id=pro1467.

financijske imovine. Poreznom osnovicom smatra se razlika između nabavne i prodajne cijene kriptovalute umanjena za možebitne troškove trgovanja.⁶⁸ S obzirom da se kriptovalute smatraju nematerijalnom imovinom i transakcije se obavljaju online, troškovi trgovanja su u pravilu vrlo niski.

Važno je napomenuti kako se u slučaju oporezivanja kriptovaluta porezom na dohodak slijede pravila vezana uz financijsku imovinu prema Zakonu o dohotku, iako se računovodstveno kriptovalute smatraju nematerijalnom imovinom.⁶⁹

Dodatno, osim oporezivanja porezom na kapitalni dohodak, obveznici poreza na dobit porez na dobit od otuđenja kriptovaluta plaćaju putem poreza na dobit po stopi od 18% jer se ta dobit ubraja u ukupne prihode obveznika u godišnjoj poreznoj prijavi.

Kapitalni dobitci oporezuju se samo u slučaju da su kriptovalute stečene nakon 1. siječnja 2016. te ako su kriptovalute otuđene, odnosno prodane u roku od 2 godine od nabave. S obzirom na visoku volatilnost cijena kriptovaluta, u većini slučajeva kupoprodaja se dogodi u roku 2 godine od stjecanja.

Stopa poreza koja se primjenjuje na kapitalni dohodak od kriptovaluta iznosi 12% te se na iznos poreza plaća i prizrek ukoliko ga propisuje jedinica lokalne samouprave. Ukoliko osoba ostvari dohodak od kapitala izravno iz inozemstva obvezna je prijaviti se u registar obveznika poreza na obrascu RPO.⁷⁰

Porezni obveznik obvezan je obračunati, obustaviti i uplatiti porez do posljednjeg dana u veljači tekuće godine za sve kapitalne dobitke umanjene za kapitalne gubitke ostvarene u prethodnoj godini. Porezni obveznik mora vezano uz uplatu poreza za kapitalni dobitak poreznoj upravi dostaviti JOPPD obrazac do datuma uplate poreza. Ukoliko je fizička osoba ostvarila kapitalni gubitak, JOPPD obrazac nije potrebno predavati.⁷¹

⁶⁸ Narodne novine (2017) Zakon o porezu na dohodak. Zagreb: Narodne novine d.d., br. 115716, čl. 67.

Dostupno na:

<https://zakon.hr/z/85/Zakon-o-porezu-na-dohodak>.

⁶⁹ Čičak J. (2019.) Računovodstveno procesiranje kriptovaluta, *RRIF*, 19(1), str. 57.-62.

⁷⁰ Narodne novine (2017) Zakon o porezu na dohodak. Zagreb: Narodne novine d.d., br. 115716, čl. 87.

Dostupno na:

<https://zakon.hr/z/85/Zakon-o-porezu-na-dohodak>

⁷¹ Bocak V. (2018.) Oporezivanje bitcoina, *RIP*, 18(12), str. 165.-169.

Dohodak od kapitala ne utvrđuje se u slučaju zamjene jedne kriptovalute za drugu kriptovalutu jer se zamjena istovrsnih vrijednosnih papira ne smatra otuđenjem pri čemu se ne mijenjaju odnosi među članovima i kapital izdavatelja. U slučaju zamjene kriptovaluta nema novčanog tijeka, odnosno kriptovaluta nije zamijenjena za neku od valuta koje su priznate kao zakonsko sredstvo plaćanja. Osim zamjene kriptovaluta, dohodak od kapitala ne utvrđuje se u slijedećim slučajevima:⁷²

- Otuđenje je izvršeno između bračnog para;
- Otuđenje je izvršeno između srodnika u prvoj liniji i drugih članova uže obitelji (djeca i uzdržavani članovi obitelji);
- Otuđenje između razvedenih bračnih parova ako je otuđenje u neposrednoj svezi s razvodom braka;
- Nasljeđivanje kriptovaluta;
- Otuđenje nakon dvije godine od nabave kriptovalute.

Vjerodostojnom dokumentacijom da su kriptovalute darovanje smatra se Ugovor o darovanju, potvrda o uplati ili bilo koji drugi ekvivalentni dokument iz kojeg se mogu utvrditi slijedeći podaci: osobni podaci primatelja i darovatelja, datum darovanja, datum stjecanja kriptovaluta od strane darovatelja, vrijednost kriptovaluta (broj jedinica i tržišna vrijednost) i potpis. Ukoliko se darovane kriptovalute prodaju prije nego što isteknu dvije godine od stjecanja, osnovicu za dohodak od kapitala predstavlja razlika prodajne cijene na datum prodaje i tržišne cijene na datum stjecanja, odnosno na datum darovanja.

Zanimljivo je napomenuti da ukoliko fizička osoba stekne kriptovalute sredstvima koja su proizašla iz prodaje osobne imovine te fizičke osobe, primitak koji je pri tome ostvaren je neoporeziv.⁷³

Neoporezivim primitkom smatra se i dobitak od kriptovaluta koje je fizička osoba stekla donacijom. Donacije se u svijetu kriptovaluta često događaju na način da fizičke osobe koje upravljaju slobodnim web sadržajem poput bloga ili prostije web aplikacije objave svoj javni ključ (javna šifra virtualnog novčanika za kriptovalute) i zatraže donacije u kriptovaluti od korisnika svojih stranica. Bitno je napomenuti kako se donacijama mogu smatrati isključivo

⁷² Bocak V. (2018.) Oporezivanje bitcoina, *RIP*, 18(12),str. 165.-169.

⁷³ Bocak V. (2018.) Oporezivanje bitcoina, *RIP*, 18(12),str. 165.-169.

donacije za koje se može dokazati da su darovane od osoba koje ne obavljaju samostalnu djelatnost, ako su donacije iz primitaka na koje je plaćen porez na dohodak ili iz primitaka koji se ne smatraju dohotkom.⁷⁴ Dodatno ukoliko se radi o donaciji, ne smije biti protučinidbe od strane primatelja donacije.⁷⁵ Ukoliko nisu zadovoljeni gore navedeni uvjeti donacije, fizička osoba je dužna na donaciju uplatiti i obračunati predujam poreza na dohodak po osnovi drugog dohotka, odnosno ukoliko je primatelj donacije obrtnik, donacija predstavlja primitak u poslovnim knjigama obrtnika.

Ukoliko fizička osoba stekne kriptovalute darovanjem ili nasljedstvom to stjecanje smatra se neoporezivim primitkom. Uvjeti koji moraju biti zadovoljeni kako bi se darovanje smatralo neoporezivim primitkom su: postojanje vjerodostojnih isprava da su kriptovalute darovane od fizičkih osoba koje ne obavljaju samostalnu djelatnost i ako se darovi primaju iz primitaka na koje je plaćen porez na dohodak ili se ne smatraju dohotkom te ukoliko ne postoji protučinidba od strane primatelja darovanja. Uvjeti koji moraju biti zadovoljeni kako bi se nasljedstvo smatralo neoporezivim primitkom su: nasljedstvo se isplaćuje iz neoporezivog izvora dohotka ili iz primitaka koji se ne smatraju dohotkom te ako je za života ostavitelja iz navedenih primitaka plaćen porez na dohodak. Ukoliko gore navedeni uvjeti nisu zadovoljeni, daroprimatelj je dužan na navedene primitke od darovanja ili nasljedstva obračunati i uplatiti predujam poreza na dohodak po osnovi drugog dohotka ili po osnovi samostalnog dohotka ukoliko obavlja samostalnu djelatnost i darovanje je vezano uz samostalnu djelatnost koju obavlja. Ukoliko su uvjeti zadovoljeni i darovanje ili nasljedstvo se smatraju neoporezivim primitkom, daroprimatelj ne treba podnositi godišnju poreznu prijavu ni JOPPD obrazac poreznoj upravi.⁷⁶

Ukoliko bi se darovanje smatralo drugim dohotkom, daroprimatelj je dužan obavijestiti poreznu upravu putem JOPPD obrasca u roku 30 dana od naplate primitka i nije dužan podnijeti godišnju poreznu prijavu. U slučaju da daroprimatelj obavlja samostalnu djelatnost i darovanje je vezano uz njegovu samostalnu djelatnost, darovane kriptovalute se smatraju

⁷⁴ Bocak V. (2018.) Oporezivanje bitcoina, *RIP*, 18(12),str. 165.-169.

⁷⁵ Bečirović Petarčić S. (2017), Darovi (donacije) i sponzorstva trgovačkih društava s poreznog motrišta, *PIP*, 17(01), str 8.-12.

⁷⁶ Bocak V. (2018.) Oporezivanje bitcoina, *RIP*, 18(12),str. 165.-169.

primitkom od kojeg se utvrđuje dohodak i daroprimatelj je dužan taj primitak uključiti u obračun dohotka temeljem kojeg podnosi godišnju poreznu prijavu poreznoj upravi.

Ipak, iako je prvotni primitak neoporeziv, daroprimatelj je dužan voditi evidenciju o stečenim kriptovalutama radi pravilnog obračuna poreza na dohodak od kapitala kod eventualne prodaje darovanih kriptovaluta.⁷⁷

Bitno je napomenuti kako svako stjecanje, kupnja, prodaja ili drugo otuđenje kriptovaluta treba biti dokumentirano vjerodostojnim ispravama (najčešće su to potvrde online platforme za razmjenu i prodaju kriptovaluta) te se nabavljena i prodajna vrijednost utvrđuju prema tim ispravama prema mišljenju porezne uprave. Ukoliko se iz navedenih isprava ne može utvrditi vrijednost kriptovalute, tržišna vrijednost se utvrđuje prema prosječnoj vrijednosti kriptovalute u odnosu na neku od zakonski priznatih valuta na dan kupnje ili prodaje prema podacima s nekih od najvećih online platformi za trgovanje ili razmjenu kriptovaluta.

Kako se za svrhe poreznog tretmana kriptovalute u nekim dijelovima tretiraju kao financijska imovina, može se primijeniti i pravilo kako se kao i za financijsku imovinu i za kriptovalute treba voditi evidencija po metodi uzastopnih cijena (FIFO). Kada se radi o kriptovalutama stečenima u inozemstvu, evidencija se može voditi u stranoj valuti stjecanja. Mnogi protivnici vođenja evidencije kao razlog ističu veliku volatilnost kriptovaluta, ali postoji iznimka te je dopušteno za sve promjene unutar jednog dana voditi zbirni podataka za taj dan.⁷⁸

FIFO evidencija mora sadržavati slijedeće podatke: ime i prezime, adresu i OIB poreznog obveznika, naziv financijske imovine s nazivom upravitelja, datum i način stjecanja imovine, količinu imovine, način otuđenja, količinu otuđenja, prodajnu cijenu imovine, realizirani prinos, iznos kapitalne dobiti ili kapitalnog gubitka.

Kupnja kriptovaluta treba biti evidentirana ugovorom o prodaji ili razmjeni, te u ugovoru moraju biti navedeni slijedeći podatci: osobni podaci kupca i prodavatelja, predmet kupnje, datum kupnje, iznos i cijena te broj prodanih jedinica kao i način plaćanja. I u slučaju da se kriptovalute kupuju gotovinom, kupac i prodavatelj moraju izraditi ugovor te ga čuvati u evidenciji.⁷⁹

⁷⁷ Bocak V. (2018.) Oporezivanje bitcoina, *RIP*, 18(12), str. 165.-169.

⁷⁸ Bocak V. (2018.) Oporezivanje bitcoina, *RIP*, 18(12), str. 165.-169.

⁷⁹ Bocak V. (2018.) Oporezivanje bitcoina, *RIP*, 18(12), str. 165.-169.

4.2.2. Oporezivanje primitka nastalog „rudarenjem“ kriptovaluta

Kao što je već ranije navedeno u radu, kriptovalute nastaju radom na programu postupkom „rudarenja“ članova koji posjeduju aplikaciju te se za svoj rad nagrađuju određenim iznosom kriptovalute. Primitak u kriptovaluti koji programer koji se bavi „rudarenjem“ prima smatra se drugim dohotkom programera.

Ukoliko programer na taj način zarađene kriptovalute koristi za daljnje trgovanje istima i ostvari dobitak, odnosno proda kriptovalutu za jednu od zakonski priznatih valuta, na taj dobitak utvrđuje se porez na kapitalni dohodak. Dobitak se računa kao razlika između vrijednosti valute na dan stjecanja na burzi na kojoj se trguje i prodajne vrijednosti kriptovalute umanjene za eventualne troškove trgovanja. Ukoliko fizička osoba rudarenje obavlja kontinuirano s namjerom stjecanja dohotka u dužem vremenskom periodu i to mu predstavlja osnovno zanimanje, dužan je registrirati samostalnu djelatnost i u skladu s time utvrditi svoj dohodak.⁸⁰

Ukoliko dođe do krađe ili gubitka privatnog ključa (lozinke pomoću koje vlasnik pristupa svom virtualnom novčaniku kriptovaluta) te se izgubljene kriptovalute ne mogu povratiti, moguće je utvrditi kapitalni gubitak.⁸¹

Slično „rudarenju“, ako fizička osoba stekne određeni iznos kriptovaluta za određenu protučinidbu, primjerice, gledanje oglasa, ispunjavanje anketa, promociju određenih proizvoda na vlastitoj web-stranici ili drugim načinima oglašavanja, po toj osnovi utvrđuje se drugi dohodak ili dohodak od samostalne djelatnosti kako je prethodno navedeno.⁸²

⁸⁰ Bocak V. (2018.) Oporezivanje bitcoina, *RIP*, 18(12),str. 165.-169.

⁸¹ Bocak V. (2018.) Oporezivanje bitcoina, *RIP*, 18(12),str. 165.-169.

⁸² Porezna Uprava (2018) Porezni tretman kapitalnih dobitaka po osnovi trgovanja kriptovalutama, Dostupno na: https://www.porezna-uprava.hr/HR_publicacije/Lists/misljenje33/Display.aspx?id=19570.

5. Oporezivanje kriptovaluta u Europskoj Uniji i usporedba s Republikom Hrvatskom

5.1. Računovodstveno određenje kriptovalute u Europskoj uniji i izvan nje

U ovom poglavlju osvrnut ćemo se na poreznu regulaciju kriptovaluta u Sloveniji, Njemačkoj, Austriji i Ujedinjenom kraljevstvu te je usporediti s odabranim vodećim svjetskim zemljama. Njemačka i Austrija su kroz povijest imale velik utjecaj na hrvatsko zakonodavstvo. Slovenija je svojom geografskom pozicijom najbliža Republici Hrvatskoj, a i sličnog sociopolitičkog uređenja je. U Sloveniji je osnovana i jedna od najvećih burza kriptovaluta- Bitstamp te je ona u Sloveniji poslovala do 2013. godine. Ujedinjeno kraljevstvo je jedino od navedenih država sa „common law“ pravnim sustavom, a i jedna je od najrazvijenijih europskih država te je snažno prisutna na financijskom tržištu. Osim zemalja europske unije za usporedbu će se predstaviti i Sjedinjene Američke Države, Australija i Singapur kao države koje prednjače u razvijenosti tržišta kriptovaluta u svijetu. Bitno je napomenuti kako u mnogim od spomenutih zemalja postoji porez na dobit od razmjene stranih valuta te je zbog toga bitno je li država, odnosno porezna uprava i zakonodavstvo te države odlučilo kriptovalutu smatrati stranom valutom prilikom određivanja poreznog tretmana.⁸³

Za porezni tretman kriptovaluta, bitno je poći od samog shvaćanja određene države te kriptovalute. Najčešća klasifikacija kriptovaluta u državama EU i izvan nje je ili novac ili imovina. U prethodnim poglavljima navedeno je kako u Republici Hrvatskoj kriptovalute smatramo nematerijalnom imovinom, iako u poreznom tretmanu u nekim dijelovima poistovjećujemo kriptovalute s financijskom imovinom, iako ona prema MSFI 9 to nije jer ne predstavlja ugovorni odnos između dvije strane, odnosno ne stvara obvezu za jednu od strana iz ugovornog odnosa. Također, u prethodnim poglavljima potvrdili smo kako se kriptovalute u Republici Hrvatskoj ne mogu smatrati novcem jer nisu zakonsko i općeprihvaćeno sredstvo

⁸³ Čičin Sain N. (2016.), Oporezivanje bitcoina, Znanstveni rad, Zagreb: Pravni fakultet.

plaćanja, nisu sredstvo mjerenja vrijednosti, nemaju fizički oblik niti centralnu vlast te se ne mogu smatrati niti novcem u blagajni niti depozitom po viđenju kako novac definira MRS 7.⁸⁴

Sjedinjene Američke Države (SAD), odnosno porezna služba SAD-a (IRS) je kriptovalute definirala kao dobro u svrhu porezne regulacije. IRS u svom mišljenju potvrđuje da se kriptovalute mogu koristiti za kupnju dobara i usluga, mogu se čuvati s namjerom zarade prilikom njihove prodaje kada im poraste vrijednost te da ih može ih se mjeriti na način da im se vrijednost izrazi u jednoj od zakonski priznatih valuta. Ipak, IRS je potvrdio kako se kriptovalute u SAD-u neće oporezivati kao strana valuta jer ne predstavljaju zakonsko sredstvo plaćanja u niti jednoj stranoj zemlji, već je odlučeno da će se one smatrati imovinom.

U Australiji postoji porez na dobit od razmjene stranih valuta, ali porezna uprava Australije odlučila je kako se kriptovalute neće smatrati stranom valutom. S obzirom da australsko zakonodavstvo nalaže kako je jedina zakonski priznata domaća valuta australski dolar, a pojam strane valute shvaća se kao antiteza domaćoj australskoj valuti što kriptovaluta zbog svoje prirode ne može biti. Porezna uprava Australije stoga je odlučila kako se kriptovalute neće oporezovati porezom na dobit od razmjene stranih valuta, već će se za porezni tretman one smatrati poslovima razmjene stvari.⁸⁵

Singapurska vlada virtualne valute je definirala vrlo općenito, kao nematerijalan oblik pohrane vrijednosti koji se mogu razmijeniti za dobra ili usluge na mjestima na kojima su prihvaćeni. Iako vrlo općenita, ova definicija je točna i može se primijeniti na svaku vrstu kriptovaluta, ne definira ih kao novac niti kao financijsku imovinu što one i nisu. Singapurska monetarna vlast (MAS) nije zadužena za nadziranje prometa kriptovaluta s obzirom da one nisu zakonsko sredstvo plaćanja u Singapuru. Ipak, 2014. godine MAS je objavio kako će vršiti nadzor posrednika pri trgovanju kriptovalutama u svrhe sprečavanja pranja novca i financiranja terorizma. S obzirom na veliki promet kriptovaluta, ovakav potez čini se logičnim i potrebnim. Bez obzira na definiciju virtualnih valuta, za potrebe poreznog tretmana u Singapuru su kriptovalute klasificirane kao usluge i podložne su singapurskom općem porezu na promet.⁸⁶

⁸⁴ Čičin Sain N. (2016.), Oporezivanje bitcoina, Znanstveni rad, Zagreb: Pravni fakultet.

⁸⁵ Čičin Sain N. (2016.), Oporezivanje bitcoina, Znanstveni rad, Zagreb: Pravni fakultet.

⁸⁶ Čičin Sain N. (2016.), Oporezivanje bitcoina, Znanstveni rad, Zagreb: Pravni fakultet.

U Njemačkoj bitcoin se ne smatra stranom valutom niti elektroničkim novcem, nego se smatra jedinicom za mjerenje.⁸⁷

U Austriji dolazi do oprečnih stavova Ministarstva financija i Ministarstva Gospodarstva. Ministarstvo financija smatra da kriptovaluta ne može biti smatrana financijskim instrumentom, dok Ministarstvo gospodarstva smatra da kriptovaluta ima karakteristike sredstva za plaćanje (valute) te da prema svojoj svrsi predstavlja sredstvo razmjene. Dodatno, Ministarstvo gospodarstva zaključilo je kako kriptovalute ne mogu biti smatrane dobrom po svojoj prirodi jer nemaju nikakvu svrhu osim što služe kao sredstvo razmjene.⁸⁸

Slovenija je kao zaključak donijela samo negativnu konstataciju, odnosno isključila je da se kriptovaluta može smatrati novčanim sredstvom ili financijskim instrumentom.

Britanska porezna služba ima vjerojatno najoriginalniji, ali i vrlo realan stav te ističe kako kriptovalute imaju jedinstven identitet i ne može ih se poistovjetiti niti sa jednim drugim mehanizmom plaćanja ili investicijom.⁸⁹

5.2. Usporedba oporezivanja neizravnim porezom

Neizravnim porezom smatra se porez na dodanu vrijednost (PDV). U Republici Hrvatskoj su transakcije uključujući posredovanje u vezi s valutama, novčanicama i kovanicama oslobođena plaćanja PDV-a⁹⁰ te se kao što je u ovom radu već primjenjeno to oslobođenje primjenjuje i na posredovanje u prometu kriptovaluta. U dosta zemalja izvan europske unije posredovanje u transakcijama kriptovalutama smatra se razmjenom i podložno je oporezivanju općim porezom na promet.

U Australiji su do 1. srpnja 2017. godine obveznici morali u slučaju da prodaju kriptovalute ili prime kriptovalute kao sredstvo plaćanja platiti porez na dodanu vrijednost jer se kriptovalute nisu smatrale valutom kao takvom, dok u Republici Hrvatskoj nije obvezno plaćanje PDV-a na takve transakcije.⁹¹ Takvo oporezivanje rezultiralo je dvostrukim oporezivanjem obveznika-

⁸⁷ Čičin Sain N. (2016.), Oporezivanje bitcoina, Znanstveni rad, Zagreb: Pravni fakultet.

⁸⁸ Čičin Sain N. (2016.), Oporezivanje bitcoina, Znanstveni rad, Zagreb: Pravni fakultet.

⁸⁹ Čičin Sain N. (2016.), Oporezivanje bitcoina, Znanstveni rad, Zagreb: Pravni fakultet.

⁹⁰ Narodne novine (2019) Zakon o porezu na dodanu vrijednost. Zagreb: Narodne novine d.d., br. 116/18, čl. 40. Dostupno na: [https://www.porezna-](https://www.porezna-uprava.hr/hr_propisi/_layouts/in2.vuk.sp.propisi.intranet/propisi.aspx#id=pro1467)

[uprava.hr/hr_propisi/_layouts/in2.vuk.sp.propisi.intranet/propisi.aspx#id=pro1467](https://www.porezna-uprava.hr/hr_propisi/_layouts/in2.vuk.sp.propisi.intranet/propisi.aspx#id=pro1467).

⁹¹ Čičin Sain N. (2016.), Oporezivanje bitcoina, Znanstveni rad, Zagreb: Pravni fakultet.

porez se plaćao i kada obveznik kupi ili primi kriptovalutu kao sredstvo plaćanja te ponovno kada bi tu kriptovalutu prodao. Zbog dvostrukog oporezivanja australsko tržište kriptovalutama bilo je oslabljeno te je to uzrokovalo kritike australske zajednice „start-up“ trgovačkih društava. Australaska vlada je izazvana tim kritikama kao i namjerom da postane globalni centar za financijsku tehnologiju 1. srpnja 2017. godine ukinula oporezivanje općim porezom na promet kupnju kriptovaluta. Više nema dvostrukog oporezivanja jer se kriptovalute za potrebe poreznog tretmana općeg poreza na promet na kriptovalute odnose isti propisi kao na novac.⁹²

U Singapuru postoji obveznici su dužni platiti opći porez na promet jer se transakcije u kriptovalutama ne smatraju novcem nego uslugom. Osim što se prodaja kriptovaluta smatra uslugom i primanje kriptovalute kao sredstva plaćanja od strane prodavatelja smatra se uslugom danom od kupca prodavatelju. U slučaju da je kriptovalutom plaćena usluga ili roba pružena izvan Singapura ne postoji obveza plaćanja PDV-a. Ipak, kao porezna olakšica donesena je odluka kako se na transakcije kriptovalutama unutar virtualnog svijeta mrežnih igara ne mora platiti porez. Porez će se platiti tek kada se te kriptovalute iskoriste za kupnju dobara, usluga ili zamjene za pravi novac. Kada se radi o prodaji kriptovaluta, ukoliko istu prodaje vlasnik kriptovalute cijela iznos transakcije uzima se kao osnovica za obračun poreza dok se kod posrednika u transakciji kriptovaluta koji nisu direktni vlasnici istih oporezuje samo provizija koju su ostvarili posredstvom u toj transakciji- dakle isključivo njihova usluga posredništva.⁹³

U SAD-u ne postoji opći porez na promet kakav poznajemo u EU, već se određene vrste roba oporezuju porezom na promet u trgovini na malo. U SAD-u se transakcije kriptovalutama smatraju razmjenom nematerijalne imovine koja nije podložna oporezivanju porezom na promet u trgovini na malo. Kada bi se kriptovalute smatrale dobrima, odnosno materijalnom imovini bile bi podložne oporezivanju spomenutim porezom.

Dakle, izvan EU većinom je prihvaćen stav da kriptovalute nisu pravi novac nego nematerijalna imovina te se sukladno tome izbjegava dvostruko oporezivanje neizravnim porezima.⁹⁴

⁹² Čičin Sain N. (2016.), Oporezivanje bitcoina, Znanstveni rad, Zagreb: Pravni fakultet.

⁹³ Čičin Sain N. (2016.), Oporezivanje bitcoina, Znanstveni rad, Zagreb: Pravni fakultet.

⁹⁴ Čičin Sain N. (2016.), Oporezivanje bitcoina, Znanstveni rad, Zagreb: Pravni fakultet.

U EU države članice su zadržale svoje prave o samostalnom odlučivanju i donošenju zakona i propisa vezanih uz direktne, odnosno izravne poreze. S druge strane, države članice dužne su slijediti Direktive EU vezane uz neizravni porez. Razlog zbog čega se EU opredijelila na upravljanje neizravnim porezima je kako bi se ometalo nesmetano funkcioniranje tržišta na razini svih država članica, a prodaja usluga, dobara i posredovanje unutar EU podložne su oporezivanju porezom na dodanu vrijednost.⁹⁵

Ono što se smatra vodiljom prilikom kreiranja stava o poreznom tretmanu kriptovaluta kada je riječ o neizravnim porezima je presuda Suda Europske Unije u slučaju „Hedqvist“ iz 2014. godine. Kod donošenja presude Sud se poslužio Direktivom o PDV-u koja je donesena 2006. godine, 3 godine prije nastanka kriptovaluta te je sukladno tome interpretirao Direktivu na način da bude primjenjiva i na kriptovalute.⁹⁶

Švedski Vrhovni sud zatražio je očitovanje Suda EU vezano za slučaj švedskog poreznog obveznika o PDV tretmanu kriptovaluta na transakcije kriptovalutama koje uključuju zamjenu tradicionalne valute za kriptovalute i obratno koje je porezni obveznik htio izvršiti preko trgovačkog društva koje bi bilo posrednik u tim transakcijama. Posredničko društvo kriptovalute kupuje od fizičkih osoba, trgovačkih društva ili na međunarodnim „burzama“ kriptovaluta. Društvo bi kupljene jedinice moglo dalje preprodati na međunarodnim burzama, privatnim osobama ili poduzećima ili ih zadržati u svom vlasništvu. Kada bi kupac poslao zahtjev, posredničko društvo bi mu prodalo jedinice kriptovaluta koje već ima u vlasništvu ili bi ih nakon narudžbe kupilo na međunarodnoj „burzi“ kriptovaluta. Cijena za kupca kriptovalute od posredničkog društva bila bi aktualna cijena na „burzi“ uvećana za određeni postotak koji bi predstavljao proviziju posredničkog društva. Taj postotak predstavlja dobitak posredničkog društva, a za kupca ne postoje nikakvi dodatni troškovi. Posredničko društvo bi kriptovalute prodavalo u zamjenu za zakonsku važeću valutu- švedske krune. Upit Sudu odnosio se na to postoji li obveza plaćanja PDV-a prilikom kupnje i prodaje kriptovaluta.⁹⁷

Europski sud donio je odluku kako kupnja i prodaja kriptovaluta predstavlja pružanje usluge, a pružanje usluge podložno je plaćanju PDV-a. Potvrdio je i da se ta usluga odnosi na zamjenu virtualne valute za stvarnu valutu i obratno. U presudi je Sud istaknuo kako se kriptovaluta ne

⁹⁵ Čičin Sain N. (2016.), Oporezivanje bitcoina, Znanstveni rad, Zagreb: Pravni fakultet.

⁹⁶ Čičin Sain N. (2016.), Oporezivanje bitcoina, Znanstveni rad, Zagreb: Pravni fakultet.

⁹⁷ Čičin Sain N. (2016.), Oporezivanje bitcoina, Znanstveni rad, Zagreb: Pravni fakultet.

može smatrati materijalnom imovinom jer je jedina svrha virtualne valute da služi kao sredstvo plaćanja. Ovime je Sud zaključio kako virtualne valute zaista jesu valute, a ne roba, ugovor ili mirovinsko pravo.⁹⁸

Drugi dio presude odnosio se na upit može li transakcija kriptovalutama biti izuzeta od plaćanja PDV-a sukladno izuzećima navedenima u Direktivi o PDV-u: „Transakcije, uključujući ugovaranje, koje se odnose na valutu, novčanice i kovanice koje se koriste kao zakonito sredstvo plaćanja, s izuzetkom kolekcionarskih predmeta [kolekcionarskih novčanica i kovanica], odnosno zlata, srebra ili drugog metalnog novca ili novčanica koje se obično ne koriste kao zakonito sredstvo plaćanja ili kovanica [i novčanica] od numizmatičkog značaja“.⁹⁹ Poznato je kako se virtualne valute ne smatraju zakonskim sredstvom plaćanja ni u jednoj državi članici EU. Međutim, u svojoj presudi, Europski sud je zaključio kako “Transakcije koje uključuju valute koje nisu tradicionalne, odnosno koje nisu novac koji se koristi kao zakonsko sredstvo plaćanja u jednoj ili više zemalja, pod uvjetom da učesnici u transakciji prihvaćaju tu valutu kao alternativno sredstvo plaćanja u odnosu na zakonska sredstva plaćanja, predstavljaju financijske transakcije.”¹⁰⁰ Dakle Sud nije potvrdio da se kriptovalute mogu smatrati zakonskim sredstvom plaćanja, ali transakcije kriptovalutama u kojima obje ugovorne strane prihvate iste kao sredstvo plaćanja trebaju biti smatrane financijskim transakcijama te su time izuzete od plaćanja PDV-a u EU. Razlog za donošenje ovakve presude je prvenstveno to što kriptovalute nisu postojale kada se Direktiva o PDV-u donijela te je Sud smatrao kako se ne treba ograničiti na isključiva značenja pojmova navedenih u Direktivi te da ih treba tumačiti na praktičan i primjenjiv način, a ne isključivim gramatičkim značenjem pojmova.¹⁰¹

Dakle, za potrebe ove presude Sud je neizravno kriptovalutu smatrao novcem za potrebe odlučivanja o poreznom tretmanu PDV-om istih. Ova presuda predstavlja napredak EU ka razvitku tržišta kriptovaluta u EU, naravno da će doći do razvitka tržišta ukoliko ne postoji porezna obveza na transakcije tog tržišta u smislu PDV-a.¹⁰²

⁹⁸ Čičin Sain N. (2016.), Oporezivanje bitcoina, Znanstveni rad, Zagreb: Pravni fakultet.

⁹⁹ Direktiva Vijeća 2006/112/EZ od 28. studenoga 2006. o zajedničkom sustavu poreza na dodanu vrijednost, OJ L 347, 11. 12. 2006., str. 1 – 118.

¹⁰⁰ Čičin Sain N. (2016.), Oporezivanje bitcoina, Znanstveni rad, Zagreb: Pravni fakultet.

¹⁰¹ Čičin Sain N. (2016.), Oporezivanje bitcoina, Znanstveni rad, Zagreb: Pravni fakultet.

¹⁰² Čičin Sain N. (2016.), Oporezivanje bitcoina, Znanstveni rad, Zagreb: Pravni fakultet.

U Republici Hrvatskoj, kako je već navedeno u ovom radu, za svrhe poreznog tretmana PDV-om kriptovaluta se smatra prenosivim instrumentom, a ne novcem kao u presudi Europskog suda. Iako dolazi do razilaženja u samoj klasifikaciji kriptovalute, u oba slučaja transakcije kriptovalutama su oslobođene plaćanja PDV-a te se može zaključiti kako je Republika Hrvatska ispunila svoju obvezu slijedenja EU Direktive.¹⁰³

5.3. Usporedba oporezivanja izravnim porezom

Presuda Europskog suda u slučaju Hedqvist ne obvezuje države članice da slijede kvalifikaciju kriptovaluta kao novac jer se to odnosi isključivo na potrebe za primjenu Direktive o PDV-u i ne smatra se obvezujućim za potrebe poreznog tretmana koji se odnosi na izravne poreze. Dodatno, kako je u ovom radu već napomenuto legislativa vezana uz direktne poreze država članica je u nadležnosti samih država članica. Dakle, i računovodstveno pravna kvalifikacija kriptovaluta za potrebe poreznog tretmana izravnim porezima je u nadležnosti država članica.¹⁰⁴

U SAD-u se na dobitke od transakcija kriptovalutama primjenjuje oporezivanje kapitalnih dobitaka. Stopa poreza ovisi o tome koliko dugo je kriptovaluta držana u vlasništvu prije izvršenja transakcije kojom je dobit ostvarena. Prag koji se primjenjuje je godinu dana, dake ukoliko je kriptovaluta prodana nakon isteka jedne godine od dana stjecanja, smatrat će se dugotrajnom investicijom i na dobitak od njenog otuđenja primjenjivat će se niža, povoljnija stopa poreza. „Rudarenje“, odnosno rad na algoritmima koji stvaraju kriptovalute oporezuje se kao dohodak od samostalnog rada, slično kao i u Republici Hrvatskoj.¹⁰⁵

U Australiji se na dobitak od transakcija kriptovalutama plaća porez na kapitalnu dobit ukoliko ti dobitci nisu korišteni za kupnju dobra za privatne potrebe, već se porez plaća isključivo na dobit iz transakcija za poslovne svrhe. Ukoliko je kriptovaluta primljena kao sredstvo plaćanja, vodi se u knjigama kao primitak u iznosu važeće vrijednosti prema svjetskim „burzama“ na dan uplate. Porezno su priznati troškovi stjecanja kriptovaluta, dok u Republici Hrvatskoj nije poznato mogu li se takvi troškovi smatrati porezno priznatima te je sigurnije slijediti konzervativan pristup i prijaviti ih kao porezno nepriznate. Dobit od posredničkih usluga u

¹⁰³ Čičin Sain N. (2016.), Oporezivanje bitcoina, Znanstveni rad, Zagreb: Pravni fakultet.

¹⁰⁴ Čičin Sain N. (2016.), Oporezivanje bitcoina, Znanstveni rad, Zagreb: Pravni fakultet.

¹⁰⁵ Čičin Sain N. (2016.), Oporezivanje bitcoina, Znanstveni rad, Zagreb: Pravni fakultet.

transakcijama kriptovalutama prijavljuje se kao poslovni prihod i na nju se plaća porez na dobit. Kriptovalute koje se drže s namjerom daljnje prodaje tretiraju se kao dionice i mora se prijaviti stanje i vrijednost tih kriptovaluta na kraju poslovne godine. U Australiji je moguća isplata kriptovalute zaposleniku te se ta isplata tretira kao primitak u naravi. Iz svega navedenog vidljivo je kako Australija ima vrlo detaljnu razradu poreznog tretmana kriptovaluta što je i razumljivo s obzirom na njeno stremljenje da postane vodeće financijsko tržište.¹⁰⁶

U Singapuru je također pravilo da se vrijednost kriptovalute evidentira sukladno stanju na svjetskoj „burzi“ na dan stjecanja ili otuđenja. Društva koja se bave posredovanjem u transakciji kriptovalutama, prihode od prodaje evidentiraju kao poslovne prihode i na njih plaćaju porez na dobit. Međutim, društva koja kriptovalute kupuju i drže kao dugoročnu investiciju, ne moraju plaćati porez na ostvarenu dobit jer u Singapuru ne postoji porez na kapitalni dobitak te to predstavlja iznimnu poreznu olakšicu za društva koja se odluče na takav način investicije. Kao što je već poznato, u Republici Hrvatskoj u navedenoj situaciji, obveznik bi bio dužan platiti porez na kapitalni dohodak ili bi dobit bila uključena u njegove ukupne prihode i oporezovana porezom na dobit.¹⁰⁷

Kao što je u prethodnom poglavlju navedeno, u Njemačkoj se kriptovalute smatraju vrstom novca jer im se pridaje karakteristika mjernih jedinica. Sukladno tome, kriptovaluta se za potrebe izravnog poreza tretira kao strana valuta. Ukoliko se dobit od otuđenja kriptovalute ostvari prije isteka godine dana od stjecanja iste, ta dobit se oporezuje osim ako ta dobit nije manja od 600 eura. U slučaju da se dobit od otuđenja kriptovalute ostvari nakon isteka godine dana od stjecanja iste, ta dobit je neoporeziva. Ovdje se vidi kako je direktno oporezivanje vrlo slično onome u Republici Hrvatskoj ako se izuzme neoporezivi prag od 600 eura. Razlika je i u tome što je vremenski prag za neoporeziv kapitalni dohodak u Republici Hrvatskoj 2 godine dok je u Njemačkoj to samo godinu dana što čini njemačko tržište privlačnije investitorima u kriptovalute.¹⁰⁸

U Austriji se kriptovalute za svrhe tretmana direktnog poreza ne smatraju ni novcem niti financijskim sredstvom te je dobit od otuđenja podložna obvezi plaćanja poreza na dohodak. „Rudarenje“ se smatra komercijalnom djelatnošću te se sukladno tome i oporezuje. Austrijski

¹⁰⁶ Čičin Sain N. (2016.), Oporezivanje bitcoina, Znanstveni rad, Zagreb: Pravni fakultet.

¹⁰⁷ Čičin Sain N. (2016.), Oporezivanje bitcoina, Znanstveni rad, Zagreb: Pravni fakultet.

¹⁰⁸ Čičin Sain N. (2016.), Oporezivanje bitcoina, Znanstveni rad, Zagreb: Pravni fakultet.

sustav oporezivanja kriptovaluta prema navedenom nema bitnih dodirnih točaka s hrvatskim.¹⁰⁹

U Sloveniji se kriptovalute također ne smatraju ni novcem ni financijskim sredstvom, a njihov porezni tretman direktnim porezima određuje se prema okolnostima svakog pojedinačnog slučaja. Dohodak u Sloveniji čine sve vrste primanja, a dohodak primljen u kriptovalutama smatra se primitkom u naravi. Dohodak u naravi procjenjuje se prema tržišnoj vrijednosti na dan ostvarivanja primitka, odnosno kod kriptovaluta prema njihovoj tržišnoj vrijednosti na jednoj od priznatih međunarodnih „burza“ kriptovaluta. U Sloveniji za razliku od republike Hrvatske nema poreza na kapitalni dohodak te se sukladno tome ne plaća porez na dobit od otuđenja kriptovaluta. Što se tiče „rudarenja“, dohodak ostvaren na taj način se kao i u Hrvatskoj oporezuje kao drugi dohodak ili kao samostalna djelatnost, ovisno o okolnostima pod kojima se „rudarenje“ odvija. Kod pravnih osoba se, kao i u Republici Hrvatskoj, dobit od otuđenja kriptovaluta evidentira kao prihod te posljedično tome oporezuje porezom na dobit.

110

Kod poreznog tretmana direktnim porezom kriptovaluta u Ujedinjenom Kraljevstvu, bitno je prisjetiti se već spomenutog stava kako se kriptovalute ne može poistovjetiti s nekim drugim oblikom investicija ili mehanizmima plaćanja. Ono što je zanimljivo kod prakse u Ujedinjenom Kraljevstvu je da se neke transakcije smatraju izuzetno spekulativnima te se njihov porezni tretman poistovjećuje s onim igrama na sreću, što znači da se dobit ne oporezuje, ali isto tako ne priznaju se gubitci. Što se tiče dobiti od kupoprodaje kriptovaluta, svi obveznici koji nemaju osnovano društvo obveznici su plaćanja poreza na dohodak, dok su društva kroz evidentirane prihode dužna platiti porez na dobit na dobit od kupoprodaje kriptovaluta. Ukoliko se dobit od kupoprodaje ne ostvari kao poslovna aktivnost, oporezuje se kao kapitalna dobit. Iz svega navedenoga, možemo zaključiti kako u Ujedinjenom Kraljevstvu kao i u Hrvatskoj, obveznici poreza na dohodak plaćaju porez na kapitalnu dobit dok društva obveznici poreza na dobit plaćaju porez na dobit zbog evidencije ostvarenja prihoda.¹¹¹

S obzirom na sve gore navedeno, može se zaključiti kako je porezni tretman transakcija vezanih uz kriptovalute u Republici Hrvatskoj bliži onome zemljama EU od onih izvan njega. To

¹⁰⁹ Čičin Sain N. (2016.), Oporezivanje bitcoina, Znanstveni rad, Zagreb: Pravni fakultet.

¹¹⁰ Čičin Sain N. (2016.), Oporezivanje bitcoina, Znanstveni rad, Zagreb: Pravni fakultet.

¹¹¹ Čičin Sain N. (2016.), Oporezivanje bitcoina, Znanstveni rad, Zagreb: Pravni fakultet.

je logično s obzirom na povijesnu činjenicu da je zakonodavstvo Republike Hrvatske bilo pod velikim utjecajem njemačkog i austrijskog prava, a i na članstvo Republike Hrvatske u Europskoj Uniji.¹¹²

¹¹² Čičin Sain N. (2016.), Oporezivanje bitcoina, Znanstveni rad, Zagreb: Pravni fakultet.

6. Zaključak

U ovom radu cilj je bio osvrnuti se na oporezivanje dohotka i dobiti od transakcija i otuđenja kriptovaluta u republici Hrvatskoj i usporediti porezni tretman naše zemlje sa zemljama članicama EU. Zaključak rada je kako se uz oporezivanje preko kapitalnog dohotka, dobit od otuđenja kriptovaluta oporezuje i porezom na dobit ukoliko se radi o obvezniku poreza na dobit. Bitno je napomenuti kako se zarada računa na način da se oduzme od prodajne cijene kriptovalute njena vrijednost prema međunarodnim „burzama“ kriptovaluta na dan stjecanja iste. Također, zaključak je i da osim dobiti koja se ostvaruje otuđenjem kriptovaluta, odnosno razlikom između kupovne i prodajne vrijednosti istih, može ostvariti i primitak vezan za druge poslove povezane s kriptovalutama.

Jedan od mogućih dodatnih izvora zarade je „rudarenje“, rad na programiranju aplikacije kriptovaluta izradom složenih algoritama. Oni koji se time bave kao naknadu za obavljene posao primaju određeni iznos kriptovalute. Bitno je napomenuti kako kriptovalute imaju ograničen broj koji je moguće generirati preko aplikacije, te im je posljedično cijena izražena u zakonski priznatim valutama podložna rastu. Zbog visoke vrijednosti kriptovaluta, jedna jedinica se raščlanjuje na tisuće manjih te se upravo tim dijelovima kriptovaluta najčešće plaćaju osobe koje se bave „rudarenjem“. Taj primitak je podložan porezu na dohodak i prijavljuje se kao drugi dohodak stjecatelja, a ukoliko je to primarna djelatnost stjecatelja, obavezan je prijaviti samostalnu djelatnost.

Slijedeći izvor zarade vezan uz kriptovalute je posredništvo u transakcijama vezanim uz iste. U transakcije se može ubrojiti kupnja, prodaja ili posredovanje između kupca i prodavatelja. U Republici Hrvatskoj još nije objavljena uputa vezano za oporezivanje posredništva, ali u praksi se slijedi oporezivanje porezom na dohodak ili na dobit, ovisno radi li se o poreznom obvezniku poreza na dobiti ili dohodak, provizije koja je naplaćena za posredništvo.

Što se tiče računovodstvene evidencije kriptovaluta, za očekivati je kako će se u budućnosti ona regulirati posebnim propisima i nadopunama zakona. Trenutno se kriptovalute evidentiraju kao nematerijalna imovina ili iznimno zalihe ukoliko se radi o kriptovalutama koje su namijenjene prodaji. Međutim, uzme li se u obzir da je primarna svrha kriptovalute da bude sredstvo plaćanja, a ne da se drži kao investicija upitan je taj tretman. Ipak, s obzirom na veliku volatilnost vrijednosti kriptovaluta, razumljivo je da se na neki način smatraju investicijama jer

se trenutno većinom koriste upravo u tu svrhu. Osobe koje kupuju kriptovalute ne kupuju ih kako bi njima plaćale usluge ili dobra koje svakodnevno koriste. Većina stjecatelja kriptovalute drži i čeka da im vrijednost poraste kako bi ih prodali, odnosno zamijenili za zakonski priznatu valutu. Tek kada se to dogodi, prodavatelj će zakonski priznatu valutu koju je stekao prodajom kriptovalute koristiti za plaćanje dobra ili usluga. Indirektno, kriptovalute u tome slučaju služe kao sredstvo plaćanja, ali samo indirektno. Kriptovalute nisu zakonski priznato sredstvo plaćanja ni u jednoj državi i zbog toga se ne mogu smatrati novcem. Zbog svega navedenog, zaključuje se kako kriptovalute zaista jesu jedinstvene te se ne mogu poistovjetiti s imovinom, novcem niti financijskim instrumentom. Zbog toga, bilo bi najbolje kreirati posebne porezne zakone i propise koji bi regulirali svo poslovanje povezano s njima. Svakako bi svakoj državi bilo u interesu da što bolje regulira porezni tretman kriptovaluta s obzirom na njihovo širenje kako ne bi došlo do zatajenja poreza, pranja novca i slično. Osim toga, s ponovnim naglaskom na rast tržišta kriptovaluta, njihova regulacija bila bi povoljna za države jer bi u slučaju povoljnog poreznog tretmana zasigurno došlo do jačanja tržišta kriptovaluta, što bi zbog rasta prihoda, rasta broja zaposlenih, a i vjerojatno većeg priljeva putem poreza u državnu blagajnu rezultiralo povoljnijom gospodarskom situacijom u državi.

Ono što predstavlja problem kod regulacije prometa kriptovalutama je upravo činjenica kako se radi o decentraliziranoj valuti te da se cijelo poslovanje događa digitalno. Vrlo je teško imati uvid u transakcije kriptovalutama s obzirom da niti jedno državno tijelo, a niti HNB ne regulira promet i izdavanje kriptovaluta. Moguće je da bi pozornost Porezne uprave privukao obveznik koji nije platio porez, a vidljivi su mu veliki priljevi na žiro računu iz nepoznatih izvora. Međutim, s obzirom da se sve odvija digitalno, vrlo lako su moguće malverzacije u smislu usitnjavanja prihoda i raspoređivanja po raznim računima unutar i van zemlje. Upravo zbog toga, zaključak je kako bi trebalo postojati regulatorno tijelo za promet kriptovalutama, ali bi uspostavljanje istog bio iznimno kompleksan proces zbog prirode kriptovaluta.

Popis literature:

Knjige i članci

- Bečirović Petarčić S. (2017), Darovi (donacije) i sponzorstva trgovačkih društava s poreznog motrišta, PIP, 17(01)
- Bocak V. (2018.) Oporezivanje bitcoina, RIP, 18(12),
- Čičak J. (2016.) Procjena goodwilla i dobitka od povoljne kupnje , RRIF, 16(9)
- Čičak J. (2019.) Računovodstveno procesiranje kriptovaluta, RRIF, 19(1)
- Čičin Sain N. (2016.), Oporezivanje bitcoina, Znanstveni rad, Zagreb: Pravni fakultet
- Direktiva Vijeća 2006/112/EZ od 28. studenoga 2006. o zajedničkom sustavu poreza na dodanu vrijednost, OJ L 347, 11. 12. 2006.,
- Kopun D. (2009.) Odgođena porezna imovina i odgođene porezne obveze, RRIF, 09(4)
- Narodne novine (2017) Zakon o porezu na dohodak. Zagreb: Narodne novine d.d., br. 115716
- Narodne novine (2018) Zakon o elektroničkom novcu. Zagreb: Narodne novine d.d., broj 139/10
- Narodne novine (2018) Zakon o porezu na dobit. Zagreb: Narodne novine d.d., br. 115/16
- Narodne novine (2019) Zakon o porezu na dodanu vrijednost. Zagreb: Narodne novine d.d., br. 116/18
- Nikolić N., Pečarić M. (2007.) Osnove monetarne ekonomije, Naklada Protuđer, Split
- Porezna uprava (2015) „Oporezivanje dohotka od kapitala“, 2015, 10. izd. Zagreb
- Porezna Uprava (2017) Porezni tretman kapitalnih dobitaka po osnovi trgovanja kriptovalutama
- RRIF (2019) Stručne informacije 24. siječnja 2019. Zagreb :RRIF, 5.2019

Internet izvori

- Dario Zurovec (2018), Intervju : „Sveta Nedelja ukinula prizvez“. U: Obrtnički list, prosinac 2018.
- HNB (2015.) : „E-novac“
- HNB (2017): Mogući rizici povezani s ulaganjima u virtualne valute
- HNB (2018): „Što su virtualne valute?“
- HNB: „Prvi novac - Povijest hrvatskog novca“
- Moreau E., (2019.) 13 Major Retailers and Services That Accept Bitcoin, lifewire
- Rogina N., 1. dio – što su kriptovalute?, kriptovaluta.hr
- Rogina N., 2. dio – što su blockchain, wallet i mining?, kriptovaluta.hr
- Rogina N., 3. dio – što daje vrijednost kriptovalutama?, kriptovaluta.hr
- Rogina N., 4. dio – kako kupiti kriptovalute?, kriptovaluta.hr
- Rogina N., Princip rada kriptovaluta, kriptovaluta.hr

Popis tablica

- Tablica 1: Primjer obračuna poreza na dohodak od kapitala (prireza 18%)
- Tablica 2: Vrednovanje kriptovaluta prema MSFI-ju
- Tablica 3: Temeljnica knjiženja primjera 1
- Tablica 4: Temeljnica knjiženja primjera 3
- Tablica 5: Temeljnica knjiženja primjera 4

ŽIVOTOPIS

Marija Magdalena Hajster

Čavoglavska 13 B

10 020 Novi Zagreb

Mobitel: 091 3015 235

Email: magdalena.hajster@gmail.com

Obrazovanje:

Završena 4. jezična gimnazija 2011. godine

Završen Ekonomski fakultet (2011.- 2017.), preddiplomski studij, smjer poslovna ekonomija, univ.bacc.oec.

Ekonomski fakultet (2017.-), diplomski studij, smjer računovodstvo i revizija

ACCA- položeni F1, F2 i F3 ispiti.

Radno iskustvo:

❖ Studentski poslovi

Ledo (2011.), studentski posao, rad u proizvodnji

A1 Direkt (2011.), studentski posao, unos podataka

Restoran Stuebe am Muenster, Schwaebisch Gmuend (srpanj i kolovoz 2012. i 2013.), studentski posao, posluživanje gostiju i pomoćni radnik u kuhinji u restoranu u Njemačkoj

Cinestar Avenue mall (prosinac 2011.- siječanj 2015.), studentski posao, posluživanje gostiju, prodaja karata i čišćenje dvorana

Wiener osiguranje (siječanj 2015.- studeni 2016.), studentski posao na info telefonu, kontakt sa klijentima, prosljeđivanje ili rješavanje upita, rad u Sap i Kiwa programu, komunikacija sa klijentima putem email-a.

Bosch (prosinac 2016.-veljača 2017.), studentski posao, sales back office, radu u Sap programu

Wiener osiguranje (veljača 2017- rujan 2017.), studentski posao, rad na migraciji polica u Koop-u i arhivi životnih osiguranja.

Ernst & Young Savjetovanje d.o.o. (listopad 2017.- srpanj 2018.), studentski posao u odjelu poreznog savjetovanja. Od siječnja 2018. obavlja funkciju „acting as assistant“

❖ Redovan rad

Ernst & Young Savjetovanje d.o.o. (kolovoz 2018.-), asistent u odjelu poreznog savjetovanja u pod odjelu globalnog izvještavanja i usklade.

Izrada i pregled prijava poreza na dobit, PD-IPO izvještaja, OPZ-STAT-1 izvještaja i priloga PD obrascu

Izrada godišnjih financijskih izvješća prema HSFI.

Kontrola obračuna plaća (do 50 zaposlenika) i drugog dohotka (300-700 ljudi)

Kontrola mjesečnih knjiženja i izdanih izlaznih faktura

Izrada HNB izvještaja: IU-T2, US-PB, INOK-DEP,IU-P

Izrada PDV izvještaja: PDV, ZP, PDV-S, U-RA

Izrada statističkih izvješća: GFI POD (uključena i izrada izvješća za klijente s financijskom godinom različitom od kalendarske), TI-POD, RAD-1-G, US-LM

Svakodnevna pismena komunikacija sa klijentima i centralnim timom na engleskom jeziku i povremena usmena komunikacija sa klijentima i centralnim timom na engleskom jeziku.

Pisanje savjeta klijentima vezano uz porez na dobit i porez na dodanu vrijednost.

Administracija, izrada poreznih novosti, organizacija.

Posebna znanja i vještine

Znanje svjetskih jezika :

- Engleski jezik B2 (govori i piše),
- Njemački jezik A2 (govori), A1 (piše)

Poznavanje osnovnih funkcija Sap programa

Dobro poznavanje MS Office, posebice Microsoft Excel programa

Vozačka dozvola B kategorije

Dodatne informacije

Spremnost na rad u timu, odgovorna, detaljna i marljiva.

Nagrada 2011. godine u gimnaziji za najboljeg učenika engleskog u razredu. Nagrada je putovanje na razmjenu učenika na Floridu u trajanju 4 tjedna financirano od škole i Grada Zagreba.